

Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Калектыву Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь спецыяльная прэмія прысуджана за рэалізацыю творчых праектаў, якія пазыўна прадстаўляюць нацыянальную культуру ў Беларусі і за мяжой, значны ўклад у выхаванне творчай моладзі.

Традыцыя з асаблівым сэнсам

9 студзеня 2020 года ў Палацы Рэспублікі прайшла ўрачыстая цырымонія ўручэння прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне”, спецыяльнай прэміі дзеячам культуры і мастацтва і прэміі “Беларускі спартыўны Алімп”, паведамляе афіцыйны сайт Кіраўніка дзяржавы. На гэтым грандыёзным мерапрыемстве Аляксандр Лукашэнка, у прыватнасці, сказаў:

“Уручэнне прэміі “За духоўнае адраджэнне” — выдатная традыцыя, якая надае калядным святам асаблівы сэнс. Гэты вечар мы прысвячаем нашым суайчыннікам — тым, хто зберагае і ўзбагачае нацыянальную культуру Беларусі, штогод здзіўляе нас неверагоднымі дасягненнямі.

Высокія імкненні людзей, якія зараз падымуцца на гэту сцэну, не суадносяцца з канонамі сучаснага прагматычнага свету, дзе ўсё прадаецца і купляецца, а мараль і справядлівасць не каштуюць нічога. Вялікую ідэю служэння грамадству і дзяржаве наміранты прэміі “За духоўнае адраджэнне” ставяць вышэй за матэрыяльныя выгоды. Сваімі справамі і ўчынкамі замацоўваюць у нашых сэрцах веру ў дабро і чысціню думак. Такі прыклад выклікае пачуццё горадасці за наш народ, які захаваў лепшыя нацыянальныя рысы: спагадлівасць і велікадушнасць, працавітасць і мэтанакіраванасць, сапраўдны патрыятызм.

Дзякуючы героям гэтага святочнага вечара цеплыню і пяшчоту адчулі многія беларускія дзеці, якія засталіся без бацькоўскага клопату і любові. Знайшлі спачуванне і падтрымку людзі, якія сутыкнуліся з цяжкай хваробай, апынуліся ў складанай жыццёвай сітуацыі. Традыцыйна мы ўручаем прэмію святарам. Яны штодзённа здзяйсняюць духоўныя справы ў імя ўсіх нас. Шануем дзеячаў культуры, прафесійных артыстаў і мастакоў — стваральнікаў сапраўднага мастацтва, якое ўзвышае душу.

Адзначаем тых, хто ўзбагачае нацыянальную культурную скарбніцу, займаецца патрыятычным выхаваннем моладзі, узмацняе міжнародны аўтарытэт нашай краіны.

Сымвалічна, што напярэдадні 75-годдзя Вялікай Перамогі мы ўручаем прэмію “За духоўнае адраджэнне” Беларускаму грамадскаму аб’яднанню ветэранаў. Адзначым іх уклад у захаванне памяці аб подзвігу народа і актыўную гуманітарную дзейнасць.

А наша традыцыйная прэмія “Беларускі спартыўны Алімп” няхай натхняе айчынных спартсменаў на новыя здзяйсненні на будучых Гульніх у алімпійскім Токіа”.

Працяг тэмы — на старонках 2 — 6.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аб прысуджэнні прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

8 студзеня 2020 г. № 5 Мінск

1. За актыўную дзейнасць у гуманітарнай галіне, што садзейнічае захаванню і павышэнню нацыянальнага культурнага здабутку, выхаванню ў моладзі любові да Айчыны, умацаванню духоўных каштоўнасцей і ідэй міласэрнасці, прысудзіць прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” 2019 года:

протаіерэю Івану (Івану) Аляксандравічу Харашэвічу, настаіцелю прыхода храма святой роўнаапостальнай Марыі Магдаліны горада Мінска, — за значны ўклад ва ўмацаванне ідэй міласэрнасці і арганізацыю работы Дома духоўнай асветы;

Беларускаму грамадскаму аб’яднанню ветэранаў — за актыўную гуманітарную дзейнасць па аказанні дапамогі ветэранам і ўвекавечанне памяці аб Вялікай Айчыннай вайне;

калектыву грамадскага аб’яднання “Беларуская асацыяцыя мнагасетных башкоў” — за значную работу па матэрыяльнай і маральнай падтрымцы мнагасетных сем’яў, рэалізацыю гуманітарных праектаў “Конкурс на лепшую мнагасетную сям’ю”, “Мінскі гарадскі форум маці”, тэлепраекта “Родныя людзі”;

калектыву філіяла ўстановы культуры “Брэсцкі абласны краязнаўчы музей” “Археалагічны музей “Баросіе” — за актыўную дзейнасць па захаванні нацыянальнага культурнага здабутку і стварэнне абноўленай экспазіцыі філіяла музея;

аўтарскаму калектыву ў складзе Кавалені Аляксандра Аляксандравіча, акадэміка-сакратара Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Ляхавой Галіны Паўлаўны, галоўнага рэдактара рэспубліканскага ўніверсітэцкага прадпрыемства “Белкартаграфія”, Насевіна Вячаслава Леанідавіча, дырэктара дзяржаўнай установы “Беларускі навукова-даследчы цэнтр электроннай дакументацыі”, — за стварэнне фундаментальнага картаграфічнага выдання “Вялікі гістарычны атлас Беларусі”.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” 2019 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.

**Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
А. ЛУКАШЭНКА**

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Аб прысуджэнні спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

8 студзеня 2020 г. № 6 Мінск

1. За выдатныя дасягненні ў галіне выяўленчага, музычнага, эстраднага мастацтва, музейнай справы, кінавідамастацтва, тэлебачання, народнай і амаатарскай мастацкай творчасці, навування і выхавання творчай моладзі, якія атрымалі грамадскае прызнанне, прысудзіць спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2019 года:

калектыву ўстановы культуры “Музей “Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва” — за стварэнне экспазіцыі Музея гісторыі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча і правядзенне маштабных выставачных праектаў “Восіп Цадкін. Вяртанне”, “Аляксандр Родчанка. Фатаграфія з “ВХУТЕМАС”;

аўтарскаму калектыву ў складзе Герстэна Барыса Ізідорава, намесніка загадчыка аддзела спартыўнага выхавання дыржэцкага інфармацыйнага вярстання закрытага акцыянернага таварыства “Другі нацыянальны тэлеканал”, Бокуна Уладзіміра Віктаравіча, дырэктара прыватнага вытворчага ўніверсітэцкага прадпрыемства “Майстэрня Уладзіміра Бокуна”, Луцкага Уладзіміра Іосіфавіча, рэжысёра-пастаноўчыка прыватнага вытворчага ўніверсітэцкага прадпрыемства “Майстэрня Уладзіміра Бокуна”, — за стварэнне серыі дакументальных фільмаў “Хроніка Мінскага гэта”;

заслужанаму амаатарскаму калектыву Рэспублікі Беларусь сімфанічнаму аркестру ўстановы адукацыі “Маладзечанскі дзяржаўны музычны каледж імя М.К. Агінскага” — за вялікі ўклад у выхаванне творчай моладзі і рэалізацыю культурных праектаў “Міжнародны сімфанічны форум-конкурс маладых кампазітараў краін СНД імя М.К. Агінскага”, “Масты сярэдняга: Беларусь — Расія”, “Духоўная старонка малой радзімы”;

калектыву дзяржаўнай установы “Брэсцкі гарадскі цэнтр культуры” — за выдатныя дасягненні ў развіцці амаатарскай

мастацкай творчасці, правядзенне маштабных мерапрыемстваў, прысвечаных 1000-годдзю горада Брэста, і рэалізацыю міждзяржаўнай праграмы “Брэст — культурная сталіца Садружнасці — 2019”;

калектыву Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь — за рэалізацыю творчых праектаў, якія пазытыўна прадстаўляюць нацыянальную культуру ў Рэспубліцы Беларусь і за мяжой, значны ўклад у выхаванне творчай моладзі;

калектыву дзяржаўнай установы культуры “Іўеўскі цэнтр культуры і волынага часу” — за значны ўклад у развіццё народнай творчасці і рэалізацыю праекта “Іўеўскі каларыт”;

аўтарскаму калектыву ў складзе Крутога Ігара Якаўлевіча, кампазітара, прадзюсара, народнага артыста Расіі, Сецянова Аляксея Генадзевіча, рэжысёра-пастаноўчыка, заснавальніка кампаніі Sechenov.com, Вавілава Аляксандра Дзмітрыевіча, рэжысёра-пастаноўчыка, мастацкага кіраўніка прадзюсарскага цэнтру “Арт-мажор” установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, — за распрацоўку і рэалізацыю творчай канцэпцыі маштабных шырэйшай адкрыцця і закрыцця II Еўрапейскіх гульніў 2019 года;

ваенна-патрыятычнаму цэнтру спецыяльнай падрыхтоўкі дзяржаўнай моладзі “Skif” — за значны ўклад у патрыятычнае выхаванне моладзі, рэалізацыю культурных праектаў па фарміраванні экспазіцыі Музея гісторыі паветрана-дасяжных войскаў і падраздзяленняў спецыяльнага прызначэння імя В.Ф. Маргелова і правядзенне мерапрыемстваў, прысвечаных дзяржаўным святам і памятным датам;

заслужанаму амаатарскаму калектыву фальклорнаму ансамблю “Дударыкі” дзяржаўнай установы адукацыі “Гімназія № 14 г. Мінска” — за выдатныя дасягненні ў галіне амаатарскага мастацтва і паспяховае прадстаўленне Рэспублікі Беларусь у праграмах Міжнароднага фестывяла “Гармонік збірае сяброў”, Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-ярмаркі і іншых праектаў;

аўтарскаму калектыву ў складзе Чубукова Дзясня Уладзіміравіча, дацэнта кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, Башкатавай Аляўціны Генадзевы, індывідуальнага прадпрыемальніка, члена грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”, Орсіка Кірыла Уладзіміравіча, майстра вытворчага навування кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, — за мазаічнае афармленне алтарнай часткі храма-помніка ў гонар Усіх Святых і ў памяць аб ахвярах, якія паслужылі выратаванню Айчыны нашай.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату спецыяльных прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2019 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.

**Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
А. ЛУКАШЭНКА**

Асвета для кожнага

Прэміяй Прэзідэнта Беларусі адзначаны протаіерэй Іаан (Іван) Аляксандравіч Харашэвіч, настаіцель храма святой роўнаапостальнай Марыі Магдаліны горада Мінска. Узнагарода была ўручана за значны ўклад ва ўмацаванне ідэй міласэрнасці і арганізацыю работы Дома духоўнай асветы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Калі хто не ведае, дык каменны храм святой роўнаапостальнай Марыі Магдаліны горада Мінска быў узведзены ў 1847 годзе на месцы згарэлай драўлянай царквы на Старажоўскіх могілках. Сёння тут размешчаны цэлы храмавы комплекс, у які, акрамя царквы Марыі Магдаліны, уваходзяць хрысціянская царква Іаана Праддечы, лабу-давана ў 1992, капліца ў памяць усіх беларускіх святых, што паўстала тут у 1988 годзе, а таксама Дом духоўнай асветы, які адчыніў свае дзверы для ўсіх ахвотных летася.

Да слова, саму царкву, пачынаючы з 1933 года, не раз зчынялі, ператварочы то ў склад для захоўвання бульбы, то ў сталярную майстэрню, а ў 1950-м, канчаткова змяніўшы інтэр’ер і фасады (нават уваход быў прыбіты з алтарнага боку), размыслілі ў ёй архіў кіна-, фона- і фотадакументаў. Дарчы, у такім выглядзе будынак быў увекавечаны ў

кінастужцы “Гадзіннік спыніў апоўначы”.

Але ўсё гэта — справы мінулыя. Бо шматпакутны храм вярнулі Беларускай праваславнай царкве яшчэ ў 1990 годзе і ён стаў першай у Мінску царквой, вернутай вернікам. Будынак аднавілі ўсяго за сем месяцаў, а для рэстаўрацыі фрэсак нават запрасілі грэцкага іканапісца. 25 лістапада 1990 года ў сталіцы адбыўся першы за многія дзесяцігоддзі хросны ход — са Свята-Духова кафедральнага сабора ў асвечаны храм перанеслі частіцу мошчавой святой Марыі Магдаліны.

А 4 жніўня 2019 года, удзельнік памяці святой роўнаапостальнай Марыі Магдаліны, мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павал, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, зійсённы асвячэнне Дома духоўнай асветы. Асноўнай мэтай будаўніцтва гэтага будынка з’яўляецца арганізацыя асветніцкіх гутарак і лекцыяў, правядзенне заняткаў надзельнай школы, стварэнне ўмоў для стасункаў паміж святарамі і прыхаджанамі ў многае іншага.

Дарчы будзе адзначыць, што будаўніцтва Царкоўна-га корпусу духоўнай асветы ў Мінску яшчэ ў 2010 годзе блаблавіў мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Будаўніцтва будынка пачалося ў 2013 годзе, аархітэктурны праект будынка атрымаў высокую ацэнку Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Камітэта па архітэктурцы і горадабудаўніцтве Мінгарвыканкома.

Прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі “За духоўнае адраджэнне” прысуджана Беларускаму грамадскаму аб’яднанню ветэранаў (БГАВ) — за актыўную гуманітарную дзейнасць па аказанні дапамогі ветэранам і увекавечанне памяці аб Вялікай Айчыннай вайне.

Антон РУДАК

Аб’яднанне дзейнічае з 1987 года і сёння налічвае ў сваіх шэрагах каля двух мільёнаў ветэранаў вайны і працы. Распявае першы намеснік кіраўніка БГАВ Юрый Луцкі:

КУЛЬТУРА ШТОДНЕНАВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ СТАТУС (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адукацыя сакратар — Юрыі КАРПЕНКА; **рэдактар аддзела**: Надзея БУНЦВІЧ, Юрэн РАГІН; **аддзельнікі рэдакцыі**: Барыс АМІЛЬКОВІЧ, Алег КЛІМАУ, Надзея КУДРЭВІКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРНЫ, Юрыі ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт**: Пётр ВАСІЛЕВСКІ; **карэспандэнт**: Вялянціна КРАСОЎСКАЯ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Таццяна ПАНШЫНА; **Сайт**: www.kimpres.by; **E-mail**: kult@kimpres.by; **Адрас рэдакцыі**: 220013, Мінск, Пр. Незалежнасці, 77, ч. 4; **тэлефон**: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23, **тэлефон-факс**: (017) 334 57 41, **электронны адрас**: kult@kimpres.by, kult@kimpres.by; **Выдавец** — Рэдакцыйна-выдавельная ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. **Дырэктар** — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫЦКАЯ Людміла Аляксееўна. **Прыёмная**: (017) 334 57 41. **220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч. 4; тэлефон**: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паводле адрасу** — **прывітанне, поштовае імя і імя па бацьку, паштартыя звесткі** (вуаер пашпарта, дату выдання, кім і каля выдання) **пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас**. Аўтарскія рупкілікі не рэзюмоўца і не вяртаюцца. Меракванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. **Частотна на правах рэкламы.** **“Культура”, 2020. Наклад 3525. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленні. Падыскана ў друку 10.01.2020 ў 18.00. Замова 15. Рэспубліканскае ўніверсітэцкае прадпрыемства “Выдавельства “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.**

Світанак унікальнага “Бярэсця”

Прэмія Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” прысуджана калектыву філіяла ўстанова культуры “Брэсцкі абласны краязнаўчы музей” — археалагічнага музея “Бярэсць”, за актыўную дзейнасць па захаванні нацыянальнага культурнага здобытку і стварэнне абыноўленай экспазіцыі філіяла.

Антон РУДАК /
Фота з сайта музея

Дырэктар Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея Аляксей Мішчэўскі адзначыў карэспандэнту “К”:

“Філіял “Археалагічны музей “Бярэсць” з’яўляецца адным з самых папулярных аб’ектаў сярод наведвальнікаў нашай установы — за год яго наведваюць каля 60 тысяч чалавек. Унікальнасць “Бярэсця” заключаецца перадусім у тым, што гэта адзіны ў Еўропе археалагічны музей сярэднявечнага горада. Аснову экспазіцыі складае раскоп драўлянай забудовы XIII стагоддзя плошчай каля 1,5 тысячы квадратных метраў. Тут захаваліся 28 драўляных пабудов, як жылых, так і гаспадарчага прызначэння, а таксама драўляны маставыя”.

Музей з’явіўся ў выніку археалагічных раскопак, здзейсненых у 1969—1981 гг. пад кіраўніцтвам доктара гістарычных навук, прафесара

Пятра Лысенкі. Рашэнне аб стварэнні музея было прынятае ў 1972 годзе, і ўжо ў 1982 ён адчыніў свае дзверы для наведвальнікаў.

У экспазіцыі і фондах музея налічваецца каля 40 тысяч археалагічных артафактаў, знойдзеных пры правядзенні раскопак на тэрыторыі старажытнага Бярэсця — гэта вырабы як побытавага, так і рамеснага ды ваеннага прызначэння з металу, дрэва, скуры, косці. Экспазіцыя філіяла распавядае аб жыцці, побыце і занятках жыхароў сярэднявечнага Бярэсця. Два музейныя прадметы ўнесены ў спіс гісторыка-культурнай спадчыны першай катэгорыі — гэта самшытавы грабенчык з кірылічнымі літарамі і шахматная фігура караля.

Падчас рээкспазіцыі музей атрымаў новае жыццё — праведзены рамонтныя работы, добраўпарадкаваны тэрыторыі, музей займеў новае абсталяванне, у экспазіцыю было ўведзена каля тысячы новых прадметаў. Распрацаваная праграма

Раскоп драўлянай забудовы ў экспазіцыі музея.

Фігура шахматнага караля XIII стагоддзя са збораў музея.

віртуальнай рэальнасці, якая дазваляе з дапамогай 3D-акуляраў пабачыць панараму старажытнага Бярэсця. Інстытутам гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук для музея створаны аўдыягіды да смартфонаў, якія дазваляюць азнаёміцца з экспазіцыяй на пяці мовах — беларускай, рускай, польскай, англійскай і кітайскай.

Абнаўленне музея набыло асаблівую важнасць, зважаючы на леташняе святкаванне тысячагоддзя з дня першай згадкі Брэста. Археалагічны музей “Бярэсць” дазваляе як жыхарам, так і гасцям горада атрымаць самае непасрэднае і яркае ўяўленне аб тым, як выглядаў Брэст на світанку сваёй гісторыі.

Ганаровы бацькоўскі статус

Знакавай узнагародай — Прэміяй Прэзідэнта Беларусі — быў адзначаны калектыв Беларуская асацыяцыя мнагадзетных бацькоў за значную работу па матэрыяльнай і маральнай падтрымцы мнагадзетных сем’яў, а таксама рэалізацыю гуманітарных праектаў “Конкурс на лепшую мнагадзетную сям’ю”, “Мінскі гарадскі форум маці” ды тэлепраекта “Родныя людзі”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У Мінску асацыяцыя шматдзетных бацькоў была створана яшчэ ў 1992 годзе. Потым яна перарасла ў рэспубліканскае грамадскае аб’яднанне “Беларуская асацыяцыя шматдзетных бацькоў”. Уважліва аналігчына аб’яднанні шматдзетных бацькоў Мінска, Гомеля, Наваполацка, Верхнядзвінска і іншых гарадоў краіны. Так, у сталічную арганізацыю шматдзетных бацькоў сёння ўваходзіць каля 900 чалавек.

— 28 гадоў таму, калі толькі з’явілася наша арганізацыя, шматдзетныя сем’і былі на парозе галечы, а сінонімам слову “шматдзетны” гучала слова “праблемны”, — адзначыла “К” старшыня Мінскай гарадской арганізацыі Беларускай асацыяцыі шматдзетных бацькоў Таццяна Краўчанка. — На пачасце, дзякуючы намаганням дзяржавы імідж і статус шматдзетнай сям’і кардынальна змяніўся.

Пра гэта, дарэчы, кажа і статыстыка: па дадзеным арганізацыі, за апошнія дзесяць гадоў колькасць шматдзетных сем’яў у краіне вырасла ў два разы. А, скажам, калі згадваць Мінск, дык у 2016 годзе ў сталіцы было 12 345 шматдзетных сем’яў, у 2017-м — 13 972, а ў 2018-м — ужо больш за 15,1 тысяч. У 2006-м іх было толькі 2 тысячы. Рост, як бачна, больш чым у 7 разоў!

Як кажа Таццяна Краўчанка, у нашай краіне сапраўды робяць вельмі шмат для падтрымкі сем’яў.

— Дзе яшчэ мама можа тры гады выхоўваць дзіця і атрымліваць дапамогу па доглядзе? — рытарычна пытаецца Таццяна Краўчанка. — У не-

каторых краінах Еўропы, як вядома, гэты перыяд нашмат менш. Таксама сур’ёзную дапамогу аказваюць дзяржаўныя органы шматдзетным сем’ям і пры будаўніцтве жылля. Скажам, ільготы крэдыт на 40 гадоў пад 1% гадавых для шматдзетных — гэта вельмі выгадныя ўмовы. Акрамя таго, шматдзетным сем’ям з 2015-га прызначаюць сямейны капітал у памеры 10 тысяч долараў у эквіваленте, за падручнікі бацькі плацяць палову ўсталяванай сумы, харчаванне ў школе бясплатнае. Прыклады можна працягваць.

Але, нягледзячы на ўсе гэтыя пазітыўныя прыклады, асацыяцыя пастаянна працуе над далейшым падвышэннем статусу шматдзетных сем’яў. Менавіта дзеля гэтага ў краіне ладзіцца шматлікіх конкурсы, напрыклад, на лепшую мнагадзетную сям’ю.

— Мы распачалі ладзіць гэты конкурс яшчэ з 90-ых гадоў мінулага стагоддзя, — кажа Таццяна Краўчанка. — Спачатку ладзілі яго самастойна, а цяпер — калі гаварыць пра Мінск — да нас далучыўся Міністарствам да Мінскага гарадскага арганізацыя “Беларускі саюз жанчын”. Рэспубліканскі конкурс ладзіцца раз на 2 гады і летась у кастрычніку праійшоў у Мінску. На званне лепшай прэтэндавалі сем шматдзетных сем’яў, якія з’яўляюцца пераможцамі абласных і мінскага гарадскога этапу конкурсу. Першае месца журы прысудзіла сям’і Мікалаевых з Магілёва.

Таксама па ініцыятыве Беларускай асацыяцыі шматдзетных бацькоў Агенцтва тэлевізійнага тэлеканала “Беларусь — 1” летась, у верасні, аднавіла праект “Родныя людзі”. Падчас здымка кожнага выпуску творчая каманда АТН наведвае адну шматдзетную сям’ю, расказвае пра паўсядзённае жыццё бацькоў і дзяцей, пра іх радасці і нуды, перамогі і расчараванні.

— Гэты праект таксама скіраваны на падвышэнне статусу мнагадзетнай сям’і ў нашым грамадстве, — адзначыла Таццяна Краўчанка. — Кожны філіял, на мой погляд, адметны і шкавы, бо расказвае пра будзённыя і святочныя дні той або іншай шматдзетнай сям’і, прыгавяючы такім чынам увагу да іх клопатаў і турботаў. Бо маючы многа дзяцей у сям’і, бацькам трэба многім і ахвяраваць. Але гэтыя ахвяры, бяссонныя ночы і іншыя цяжкасці безумоўна таго вартыя.

Атлас у храналогіі падзей

Аўтарскі калектыв у складзе акадэміка-сакратара аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандра Кавалені, галоўнага рэдактара РУП “Белкартаграфія” Галіны Яхавай і дырэктара Беларускага навукова-даследчага цэнтра электроннай дакументацыі Вячаслава Насевіча ўзнагароджаны прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі “За духоўнае адраджэнне” за стварэнне фундаментальнага картаграфічнага выдання — “Вялікага гістарычнага атласа Беларусі”.

Антон РУДАК

— Акрамя вышэйзгаданых кіраўнікоў праекта, — адзначыў галоўны рэдактар выдання Вячаслаў Насевіч, — працу над стварэннем атласа вёў называчыя вялікі калектыв на працягу больш як дзесяці гадоў. Першы том выдання з’явіўся ў 2009 годзе, апошні — у 2018, а падрыхтоўчыя работы вяліся яшчэ на некалькі гадоў раней. У тамах атласа ў наглядным картаграфічным выглядзе прадстаўлена ўся гісторыя Беларусі.

Картаграфічнае выдання такога ўзроўню ў Беларусі з’явілася ўпершыню, не мае яно аналагаў і ў краінах СНД. У 1957 годзе, калі быў выдадзены Атлас БССР, у ім налічвалася толькі некалькі гістарычных карт, крыху

больш прадстаўнічы гістарычны аддзел меў “Нацыянальны атлас Беларусі”, які пабачыў свет у 2002 годзе. Акурат у той час і з’явілася ідэя стварэння грунтоўнага шматтомнага гістарычнага атласа Беларусі.

Атлас складаецца з чатырох тамоў і агулам налічвае больш за 400 карт. Варта хача і адзначыць, што кожны з тамоў мае генеральную карту, якая ўжо налічвае больш за сорак аркушаў. Выданне было падрыхтаванае за срокі РУП “Белкартаграфія” Дзяржаўнага камітэта па маёмасці і атрымала шэраг узнагарод на кніжных конкурсах.

Першы том “Вялікага гістарычнага атласа Беларусі” прысвечаны перыяду ад старажытнасці да 1569 года, другі — гісторыі Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай (1569 — 1795), трэці том ахоплівае перыяд знаходжання ў складзе Расійскай Імперыі (1795 — 1917), а чварцёрты распаўядае аб падзеях з 1917 года да нашых дзён. Тамы атласа змяшчаюць як гістарычныя карты, распаўядаваныя сучаснымі даследчыкамі, так і рэпрадукцыі старажытных карт, а таксама тлумачальныя нарысы і храналогію падзей.

Клопат пра жывых і памяць пра палеглых

— Сярод асноўных накірункаў дзейнасці аб’яднання — дапамога ветэранам, абслэдаванне ўмоў пражывання адзіночкі ветэранаў, якое праводзіцца ва ўзаемадзейні з органами мясцовай улады і сацыяльнай абароны. Аб’яднанне выступае адным з арганізатараў митынгаў-рэвіўнаў у мемарыяльных комплексах “Брэсцкая крэпасць” і “Буйніцкае поле”, а таксама ля мемарыяла “Курган сяброўства” на мяжы Беларусі, Расіі і Латвіі, дзе адбываюцца міжнародныя сустрэчы. Цягам года ветэранская арганізацыя правяла больш за 30 ты-

сяч інфармацыйных гадзін, круглых сталаў, семінараў, сустрэч і сумесных адзначэнняў памятных дат. А к т в у н а развіццё міжнароднае супрацоўніцтва — у 2019 годзе Беларускае грамадскае аб’яднанне ветэранаў наведвалі дэлегацыі з Расіі, Казахстана, Эстоніі, В’етнама, пры ўдзеле арганізацыі адбыўся міжнародны аўтапрабег. БГАВ таксама ўваходзіць у склад Садружнасці грамадскіх арганізацый ветэранаў незалежных дзяржаў.

Вялікую ўвагу аб’яднанне надае захаванню памяці

аб войнах Вялікай Айчыннай вайны. Сумесна з Федэрацыйшай прафсаюзаў Беларусі і Беларускай рэспубліканскай арганізацыяй моладзі была арганізавана работа па добраўпарадкаванні больш за 10 тысяч мемарыялаў і месцаў воінскіх пахаванняў. Удзельнічае аб’яднанне і ў пошукавай рабоце, высятленні імяў палеглых воінаў. Такая ініцыятыва як ніколі актуальная напярэдадні святкавання 75-годдзя Перамогі, якое чакае нас сёлета.

На здымку: прадстаўнікі кіраўніцтва аб’яднання падчас з’езда Садружнасці грамадскіх арганізацый ветэранаў незалежных дзяржаў у Маскве.

Спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ўзнагароджаная Нацыянальная дзяржаўная тэлерадыёкампанія — за рэалізацыю творчых праектаў, якія пазітыўна прадстаўляюць нацыянальную культуру ў Рэспубліцы Беларусь і за мяжой, а таксама за значны ўклад у выхаванне творчай моладзі.

Антон РУДАК

Навіну аб атрыманні спецыяльнай прэміі пракаментавала кіраўнік прэс-службы Белтэлерадыёкампаніі Святлана Смалонская-Краскоўская: “На працягу многіх гадоў наша кампанія нязменна выступае адным з арганізатараў і з’яўляецца тэлевізійным вясчальнікам такіх нацыянальных і міжнародных фестываляў і конкурсаў, як “Славянскі базар у Ві-

цебску”, фестываль песні і паэзіі “Маладзечна”, Дзень беларускага пісьменства, шматлікіх рэгіянальных культурных форумаў, як дарослых, так і дзіцячых.

Белтэлерадыёкампанія была арганізатарам Дзіцячага “Еўрабачання-2018”, якое, у параўнанні з аналагічным дарослым міжнародным конкурсам, раней не лічылася такім прэстыжным. Але мы пастараліся ўсё зрабіць на вышэйшым узроўні, і Еўрапейскі Вясчальны Саюз адзначыў, што Дзіцячае “Еўрабачанне” за-

Мастацкасць тэлеэкрана

раз ні ў чым не саступае даросламу. Мінск годна прыняў юных выканаўцаў з 20 краін — дарэчы, гэта рэкордная колькасць удзельнікаў за ўсю гісторыю дзіцячага конкурсу песні!

З самымі яркімі прадстаўнікамі творчай мо-

ладзі ў нашай краіне знаёміць канал “Беларусь 3”. Ніводнае культурнае мерапрыемства не выпадае з поля зроку журналістаў сацыякультурнага тэлеканала медыяхолдынга. Акрамя гэтага, у эфіры “Беларусь 3” можна ўбачыць найлепшыя ўзоры

айчыннага кінематографа, нацыянальныя спектаклі, канцэрты беларускіх артыстаў, фальклорныя абрады і выступленні народных ансамбляў.

Атрыманая ўзнагарода — гэта вялікая адказнасць перад нашай аўдыторыяй і выдатны стымул для таго, каб рухацца наперад і ствараць новыя цікавыя праекты і

праграмы, якія будуць запатрабаваныя ў нашых тэлегледачоў. Сёння для гэтага ў нас ёсць усе ўмовы. Кампанія валодае вялікім творчым патэнцыялам, найноўшай тэхнічнай базай і сучасным высокатэхналагічным абсталяваннем”.

Здымкі прадастаўлены прэс-службай Белтэлерадыёкампаніі

Рэжысура II Еўрапейскіх: “на выдатна!”

Аляксандр Вавілаў.

Рэжысёр і ўсе чальцы пастаноўчай каманды — прафесіі “нябачныя”. Асабліва калі гэта тычыцца не тэатра ці кіно, а разнастайных канцэртных праграм, урачыста-святочных мерапрыемстваў. Таму высокая ўзнагарода за падрыхтоўку і правядзенне цырымоні адкрыцця II Еўрапейскіх гульніў прыемна ўдва.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Тык зарылася, што і ўласнае ўзнагароджанне (дакладней, святочны канцэрт пасля ўручэння дыпламаў) Аляксандр Вавілаў “зрэжысраваў” сам. А таксама нядаўню Галюўную ёлку краіны са спектаклем “Чароўная прафесія”, паказы якога завяршыліся 6 студзеня. Супадзенне? Не, запатрабаванасць.

— Спецыяльная прэмія Прэзідэнта Беларусі стала для мяне прыемнай нечаканасцю, — пазяўляўся раласцю Аляксандр Вавілаў. — Калі ў пачатку вясны мне прапанавалі зрабіць Калядны канцэрт, пра магчымую ўзнагароду яшчэ не ведаў, ды і увогуле да ўласных ушанаванняў не прывучаны. Але ўжо тады вырашыў, што канцэрт будзе прысвечаны сімвалам Беларусі — у працягу тых думак пра радзіму,

якія закладаліся ва ўрачыстае адкрыццё II Еўрапейскіх гульніў. Тады мы практычна год гэту ідэю выношвалі, абаранялі, дапаўнялі, каб атрымалася тое, што ўсё ўбачылі на стадыёне “Дынама” і з экрану тэлевізараў. Мая вялікая ўдзячнасць сапраўдным майстрам сваёй справы, бо без добрай каманды ападуміаў мы ніколі не справіліся б з такімі грандзёжнымі задачамі, што былі пастаўлены. Кожны працаваў не проста прафесійна, але і з вялікай любоўю — гэта вельмі і вельмі важна. Былі выкарыстаны новыя тэхналагічныя прыёмы, дарагое абсталяванне, мы звярталіся па дапамогу да замежнай кампаніі — усе гэтыя захады сябе апраўдалі.

У цяперашнім Калядным канцэрте я адшурунуўся ад тых прац фотамастачкі Ірэны Гудзіеўскай, дзе яна здымае сувору беларускую прыроду ў спалучэнні з дэлікатнымі, амаль крохкімі на выгляд жаночымі постацамі (некаторыя яе фота з гэтай серыі дэманстраваліся тры гады таму на “Славянскім базары ў Віцебску”). Захацелася перанесці гэтае зачараванне прыгажосцю на сцэну — у спалучэнні з музыкай, якую выконвае Прэзідэнцкі аркестр Беларусі. І так выбудоваўся кожны нумар: усё залежыць ад тых артыстаў і калектываў, якія былі абраны для ўдзелу, ад тэхнічных рэчаў, ад каманды — і ад настраю залы. Бо зала і сцэна — бышчам сазлучаны пасудзіны ў фізіцы.

Атрымліваючы ўзнагароду, хочаша працаваць яшчэ больш, зрабіць шпосы і яшчэ лепшае. Крыўнішай натхнення застаецца мая родная Беларусь, дзе я нарадзіўся і жыў, дзе нарадзіліся мае бацькі, дзеці і ўнукі. Гэтую любоў да сваёй краіны, разуменне значнасці беларускіх нацыянальных каардынаў хочацца данесці да кожнага глядача.

Калектыву установы культуры “Музей “Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва” ўзнагароджаны Спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за стварэнне экспазіцыі Музея гісторыі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча і правядзенне маштабных выставачных праектаў “Восіп Цадкін. Вяртанне” і “Аляксандр Родчанка. Фатаграфія з ВХУТЕМАСа”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Часам бывае крыўдна ад усведомлення, што мноства слаўных беларусаў, як, дарэчы,

Авангард, які стаў класікай

і нашых землякоў іншых нацыянальнасцей, якіх Беларусь узгадвала, за межамі Башкаўшчыны больш вядомыя, чым тут. Яны залічаны да гісторыі і культуры іншых народаў і для шырокай грамады з’яўляюцца кім заўгодна, але не беларусамі. Той жа віяблянін Восіп Цадкін працаваў шмат дзе, але лічыцца французскім творцам. Таму выставачны праект паміці класіка авангарда нездарма названы “Вяртанне”. Выстава адбылася ўлетку 2018 года і праходзі-

ла ў памяшканні Музея гісторыі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча, які падпарадкаваны Віцебскаму цэнтру сучаснага мастацтва.

Згаднае народнае вучылішча ў гісторыі мастацтва мінулага стагоддзя стаіць у адным шэрагу са слаўным “Вуллемам”, адкуль родам так званая “Парыжская школа”, і германскім Баўхаўзам, дзе канцэптуальна акрэсліўся сучасны дызайн. Тут жылі і працавалі Мшэіслаў Дабужынскі, Марк Шагал, Казімір Малевіч, Лазар Лісіцкі, Вера Ермалаева... Выстава твораў фотамайстра — наватара Аляксандра Родчанкі, што праходзіла сёлета, глядзелася тут як родная. Кожнае наватарства ра-

ней ці пазней становіцца чымсьці звыклым, авангард непазбежна набывае бронзавае адценне. Тое ж і з творчасцю мэтра з ВХУТЕМАСа. Яно вельмі пасуе авангардысцкай настальгіі Віцебска

Музей народнага вучылішча — гэта даніна памяці і мост між XX стагоддзем і сёння. Экспазіцыя музея ўяўляе з сябе гарманічнае спалучэнне гістарычных артэфактаў і сучасных музейных тэхналогій. Гэта адначасова прастора, на якой разгорнута эфектная відэавішча і даследчыцкі цэнтр. Тут цікава знаўцам мастацтва XX стагоддзя і, што надзвычай важна, дзецям і моладзі, якія толькі адкрываюць для сябе культуру роднай краіны.

Рыхтуюцца да будучыні, не забываючыся на мінулае

Спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь адзначаны ваенна-патрыятычны цэнтр спецыяльнай падрыхтоўкі дапрызыўнай моладзі “Скіф” — за значны ўклад у патрыятычнае выхаванне моладзі, рэалізацыю культурных праектаў па фарміраванні экспазіцыі Музея гісторыі паветрана-дэсантных войск і спецназа імя В.Ф. Маргелава і правядзенне мерапрыемстваў, прысвечаных дзяржаўным святам і памятным датам.

Антон РУДАК

Кіраўнік цэнтру Уалзімір Габраў распадае:

— Цэнтр “Скіф” дзейнічае ўжо 22 гады. Анала-

Выхаванцы цэнтру спецыяльнай падрыхтоўкі “Скіф” падчас удзелу ў паказальных выступленнях. Фота з інтэрнэт-старонкі цэнтру

гічных устаноў па сістэме дадатковай адукацыі дапрызыўнай моладзі няма не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, адкуль да нас часам звяртаюцца за майстар-класам у некаторых пытаннях. Мэты і задачы цэнтру — папулярызацыя службы ў Сілах спецыяльных аператывых Узброеных сіл Рэспублікі Беларусь, павышэнне прэстыжу прафесіі вайскоўца, гісторыка-патрыятычнае выхаванне, прапаганда здаровага ладу жыцця. У сваёй працы цэнтр стала ўзаемадзейнічае з мясцовымі ўла-

дамі і сілавымі ведамствамі. Пры ўдзеле цэнтру “Скіф” была створана Асацыяцыя ветэранаў паветрана-дэсантных войск і сіл спецыяльных аператывых.

Цэнтр атрымаў вядомасць дзякуючы адмыслова распрацаванай праграме навучання, якая ўтрымлівае такія накірункі, як парашутна-дэсантная, вадалазыя, альпінісцкая, тактыка-спецыяльная, агнявая падрыхтоўка, рукапашны бой, навыві аказання медыцынскай дапамогі — часам гэтыя веды выхаванцы цэнтру прымяняюць і ў рэ-

альным жыцці. Атрыманьня навыкі дапамагаюць выпускнікам цэнтру і падчас праходжання вайскавай службы ў Сілах спецыяльных аператывых. Кіраўніцтва цэнтру выступае таксама з семінарамі на падрыхтоўку, яго выхаванцы ўдзельнічаюць у паказальных выступленнях — цэнтр праводзіць больш за 30 мерапрыемстваў за год, у тым ліку міжнародных.

Таксама па ініцыятыве цэнтру створаны Музей гісторыі паветрана-дэсантных войск і спецназа імя В.Ф. Маргелава, яго зборы налічваюць больш за дзве тысячы прадметаў, а наведваюць экспазіцыю каля чатырох тысяч чалавек за год. Тут прадстаўлены, між іншага, манекены ў экіпіроўцы байшоў сіл спецыяльнага прызначэння, а таксама многія іншыя прадметы, звязаныя з дзейнасцю гэтых войск, перададзеныя ў музей ветэранаў. Такая наглядная экспазіцыя дазваляе дзецям і моладзі непасрэдна азнаёміцца з гісторыяй і побытам Сіл спецыяльных аператывых і выхоўвае цікавасць да вайскавай службы.

Пра трагедыі Другой сусветнай вайны і знята ўжо шмат. Але чым далей па часе, тым болей жудасці акупацыйнага рэжыму падаюцца нам нейкімі адстароненымі і несумярнымі нашаму досведу сюжэтам — як быццам усё гэта адбывалася зусім не на тых вуліцах, па якіх мы ходзім. Стваральнікі дакументальнага цыкла “Хроніка Мінскага гета”, які атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеяч культуры і мастацтва, ставілі перад сабой задачу аднавіць эмацыйную вастрыню ўспрыняцця тых падзей. Пра іх распавядаецца ад імя непасрэдных сведкаў — прычым не толькі тых, каму пашчасціла выжыць.

Ілья СВІРЫН

Ужо першы фільм серыі атрымаў цэлу гронку прызоў на прэстыжных кінафорумах. Уручаючы

Хроніка катастрофы: не толькі факты

Кадр з фільма “Хроніка Мінскага гета-2”.

ўзнагароду, дырэктар Міжнароднага фестывалю гістарычных і ваенных фільмаў у Варшаве Анджей Бжоза лакалічна выявіў галоўную вартасць работы: пра Мінскае гета вядома даўно. Але толькі цяпер мы здолелі зразумець і адчуць, як усё гэта было.

Менавіта дзеля такога занурэння ў мінулае рэжысёр Уладзімір Луцкі далікатна ўкрапляе ў тканку дакументальнага кіно пастановачныя эпізоды. Яны чаргуюцца са словамі сведкаў падзей — былых вязняў Мінскага гета. Зафіксаваныя іх аповеды былі архіважным хваля б таму, што з кожным годам тых людзей, на жаль, становіцца ўсё меней.

Але ў першым фільме цыкла гучаць не толькі інтэрв’ю тых нешматлікіх, каму пашчасціла выжыць. Разам з імі — і маналогі забітых, створаныя на падставе іх дзённікаў і лістоў. Гэтыя словы ад першай асобы агучваюць сучаснікі — нібы прымяраючы на сябе лёс іншага чалавека. Мастацкі прыём рызыкаўны, але дзейсны.

Па словах аўтара ідэі праекта, вядомага пісьменніка і сцэнарыста Барыса Герстэна, менавіта з асабістай далучанасці ўсё і пачыналася:

— Тэма для мяне вельмі... мая: яна перагукваецца з гісторыяй уласнай сям’і. У першыя дні вайны бацька быў забіты, а маё імя было выкарыстаным як ваенны

Рэканструкцыя трагічных падзей. Падчас здымак.

лекар, і калі пасля Перамогі ён вярнуўся ў свой родны гарадок Чорткаў у Заходняй Украіне, дык жахнуўся: амаль уся яго сям’я загінула ў гета! Толькі адна з сёстраў цудам ацалела: яе ў галы акупацыйнай хавала ў сябе ў падвале польская жанчына. Ён не хацеў пра гэта гадзіць, нават калі я ўжо настаяў.

Для стварэння чатырох стужак гэтага цыкла студыя гістарычных фільмаў “Майстэрня Уладзіміра Бокуна” спатрэбілася шэсць гадоў. Самім здымакам папярэднічала грунтоўная праца ў архівах і пошук непасрэдных удзельнікаў тых падзей.

— У спісе ўганараваных спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта — тры асобы: сцэ-

нарыст, рэжысёр і я, — кажа Уладзімір Бокун. — Але насамрэч да стварэння цыклу спрычынілася вельмі шмат людзей з розных краін — думаю, не меней за сотню. Без іх удзелу — творчага, арганізатарскага, фінансаванага — гэты праект ніколі б не атрымаўся.

Уладзімір Бокун лічыць, што асэнсаванне трагічных падзей сведчыць пра нашу ўлучанасць у еўрапейскую гісторыю. І не выпадае сумнявацца ў тым, што асэнсаванне мінуўшчыны спрыяе паразуменню ўжо сучаснікаў. Прадзюсар прыводзіць канкрэтныя доказы: фільмы цыклу шмат разоў дэманстраваліся падчас розных міжнародных мерапры-

емстваў. Скажам, 5 студзеня паказ аднаго з іх адбыўся ў Дзяржэпартаменце ЗША ў рамках мерапрыемстваў у памяць ахвяр Халакосту. Адамслова кінатэатра спадарожнічала і візіту ў Беларусь Федэральнага канцлера Аўстрыйскай Рэспублікі Себасцяна Курца.

— Цяжка сказаць, колькі людзей паглядзелі гэтыя фільмы, але ўпэўнены, што лік ужо ідзе на мільёны, — распавядае Уладзімір Бокун. — “Хроніку Мінскага гета” паказвалі некалькі буйных тэлеканалі, якія вяртаюцца на ўвесь свет. Ды і ў Сёціве гэтыя стужкі сабралі сотні тысяч праглядаў.

— Я быў на паказе ў Вене, — дадае Барыс Герстэн. — У зале — пераважна аўстрыйцы, не яўрэі. Шмат людзей пажылі. І раптам сабе думаю: нехта з іх, пэўна, бачыў тую вайну з адваротнага боку. Як будучы ўспрымаць? Але рэакцыя была неверагодна эмацыйнай, многія плакалі. І вось што яшчэ цікава: людзі падыходзілі да мяне, каб падзяліцца сваёй уласнай гісторыяй. Вельмі рады, калі кіно дапамагае нам звярнуць на яе ўвагу.

Каларыт незвычайных праектаў

Складнік “Іўеўскага каларыта” — конкурс касцоў.

За значны ўклад у развіццё народнай творчасці і рэалізацыю праекта “Іўеўскі каларыт” прэміяй адзначаны калектыву Іўеўскага цэнтра культуры і вольнага часу, якім кіруе Святлана Ракець. За мінулы год ва ўстанове наладжана амаль тры з паловай тысячы мерапрыемстваў. У 98 клубных фармаваннях працуюць 1268 дарослых і дзяцей. Спецпраемню можна было ўжо даваць за тое, што цягам 11 гадоў установа рэалізуе культурна-турыстычны праект “Сядзіба дзедзі Зімінкі і бабы Завірухі”. Сядзібу наведала 52 тысячы турыстаў. Але ў творчай скарбонцы цэнтра і апрача гэтага ёсць яшчэ сее-тое. Пра “сее-тое” — і размова.

Яўген РАГІН

Найперш — пра “Іўеўскі каларыт”. Праекту ўжо — тры гады. За гэты час зладжана 25 фестывалаў і акцыяў. Сярод іх — брэнд-дававы свята: юшкі, тэатра, народнай творчасці, кветак, нацыянальнай кухні, памяндораў, працаўнікоў сяла. А таксама — шляхецкі фест, конкурс касцоў, фестывалі

вясковай культуры, грыбоў, баль у Барбары Радзівіл, калідняныя святакі. Гэтыя мерапрыемствы наведала каля 20 тысяч чалавек.

Карысць праекта не толькі ў тым, што ён уздымае на шычыт рэгіянальную культуру і папулярнае мясцовыя традыцыі, развівае рамесніцтва і турызм. Справа ў тым, што “Іўеўскі каларыт” аб’яднаў усе буйныя населеныя пункты раёна. Яны сталі прывабнымі для турыстаў, якія займелі магчы-

масць палавіць рыбу, пакасіць, пакаштаваць мясцовыя стравы, набіць сувеніры і патанчыць. Такім чынам, аграгарадок Морына стаў сталічай юшкі, а ў Дайлідах нападвесні знаёмляць з фальклорнай спадчынай. На шляхецкі фест запрашае аграгарадок Жэмыслаўль, знакаміты палацам Умястоўскіх і старасвецкім па-

Мясцовыя стравы.

ркам, што ажывае падчас тэатралізацыі. Ліпнішкі зладзён славліліся не толькі багатым разнараўем, але і ўмельскімі касцамі. Кветкамі ды кветкавамі ж багаты аграгарадок Лазуны. А з народнай песняй вас пазнаёмяць з вялікай ахвотай у Бакштах. Іўе даўно зарэкамендала сябе як памілдорная сталіца. Юрацішкі славяцца грыбамі і ягадамі. Баль-прыём у Барбары Радзівіл адбываецца ў Геранёнах, дзе вас навучаць не толькі паланэзам, але і ўменню вырабляць вееры і маскарнадыны маскі... Вось такі ён, Іўеўскі каларыт.

Ад харавой асамблеі да карнавалу

Калектыву Брэсцкага гарадскога цэнтра культуры адзначаны за важкія дасягненні ў развіцці аматарскай мастацкай творчасці, за правядзенне маштабных акцыяў з нагоды тысячагоддзя Брэста і за рэалізацыю праграмы “Брэст — культурная сталіца Садружнасці — 2019”.

Яўген РАГІН

Задных толькі характарыстык самадзейных калектываў устаноў можа склаасці ладную кнігу. І атрымаецца яна надзвычай цікавай ды карыснай для тых, хто займаецца нястомным удасканаленнем уласнага таленту. Толькі ў сапраўдным цэнтры самарэалізацыі можа дзейнічаць сорак клубных фармаванняў, у якіх займаецца больш за тысячу самадзейных артыстаў:

Адзін са шматлікіх калектываў Брэсцкага ГЦК: народны гурт “Рамонкі”.

вакалістаў, харавой, танцораў, інструменталістаў, акцёраў сцэны... 16 калектываў адказваюць за канцэртна-гастрольныя шчыраванні. 6 з іх — народныя, 4 — узорныя, адзін — заслужаны. Штогод яны “выдаюць” за 300 канцэртаў у нашай краіне і за яе межамі.

Наладжванне міжнародных стасункаў — адзін з генеральных кірункаў дзейнасці цэнтра. Кіраўнік установы Аляксандр Гарбузаў расправіў “К”, што шматтаповыя пагаленні папсаны з установамі культуры прыгранічных польскіх гарадоў, са Славацкай Рэспублікай. Нашы самадзейныя калектывы дэманструюць сваё мастацтва на фествах і конкурсах у Францыі, Бельгіі, Галандыі, Сербіі, Германіі...

Важнай падзей мінулага года стаў першы міжнародны фестываль хароў хлопчыкаў “Берасцейскія харавыя асамблеі”, які быў арганізаваны гарадскім цэнтрам культуры.

Зразумела, што цэнтр адказвае і за наладжванне ўсіх гарадскіх мерапрыемстваў. Паказальным у гэтым плане стала тысячагоддзе Брэста. Дзякуючы высілкам гарадскіх работнікаў культуры Брэст паўстаў для жыхароў і гасцей у самых розных іпастасях: гістарычнай, духоўнай, музычнай, спартыўнай, гандлёва-прамысловай. Да гэтага абавязвала і званне “Культурная сталіца СНД”, прысвоенае абласному цэнтру на цэлы год. Госці ўбачылі карнавал, гістарычны тэатралізаваныя кампазіцыі, рыцарскія турніры. Галоўным рэжысёрам і пастаноўшчыкам святочнага канцэрта стаў кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь — ансамбля танца “Радасць” — народны артыст краіны Анатоль Вараб’ёў. Святаванне тысячагоддзя расцягнулася аж на тры дні. У фінале праішоў міжнародны фест дувавых аркестраў.

Спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь адзначаны за мазаічнае афармленне алтарнай часткі сталічнага храма-помніка ў гонар Усіх Святых аўтарскі калектыў у складзе дацэнта кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Дзяніса Чубукова, майстра вытворчага навучання гэтай жа кафедры Кірылы Орсіка і сябры Беларускага саюза мастакоў Аляўціны Башкатавай.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Сярод становачых з'яў паслясавецкага часу ці ні першай варта згадаць вяртанне ў грамадскую практыку свабоды сумлення, адным з чыннікаў якой з'яўляецца права адкрыта спавадаць тую ці іншую рэлігію. У Беларусі не толькі аднаўляюцца стараы храмы, але і новыя будуюцца. Адна з такіх святлынь — храм-помнік на вуліцы Каліноўскага — стаіць у ганаровым шэрагу новых сімвалаў нашай сталіцы. Над яго аздобаю працавалі мастакі шмат якіх творчых спецыялізацый. Зразумела, не абыйшлося і без тых, хто стварае “каменны жывапіс” — мазаіку. Бо будынку, разлічанаму на стагоддзі, і ўпрыгожванне патрэбна такое ж трывалае.

Унёсак у сцвярджанне духоўнасці

Для Дзяніса Чубукова, з якім гутарыў наш карэспандэнт, гэта не першы такога роду аб'ект у ягонай творчасці. Ён разам са сваімі калегамі ўжо браў удзел у афармленні праваслаўных святлынь у Беларусі і на Беларусчыне. У шэрагу выпадкаў выступаў у якасці куратара праекта. Аднак гэту работу вылучае асабліва. Найперш, зыходзячы з самаго статусу храма. Аздабляць святлыню, якую асвячаў сам Патрыярх — гонар для чалавека, што працуе ў сакральным мастацтве. Ды і сам маштаб работы ўражае і натхняе. Алтар мае тры часткі. Два бакавыя прытворы па 80 квадратных метраў і цэнтр — 250.

У інтэр'еры храма.

Галоўнае ж, па словах спадара Дзяніса тое, што такая работа з'яўляецца ўнёскам у развіццё духоўнасці на нашай зямлі. Гэта адпавядае ягонаму разуменню творчага і грамадзянскага абавязку мастака. Акрамя таго, удзел выкладчыкаў кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва нашай Акадэміі ў такіх маштабных сацыяльна значных праектах — гэта прапаганда здобываў беларускай акадэмічнай школы, умацаванне прэстыжу БДАМ і яскравае сведчанне таго, што творчы патэнцыял выпускнікоў гэтай ВНУ (сам спадар Дзяніс вучыўся на адзяленні, дзе зараз выкладае) запатрабаваны грамадствам.

Сімфанічны аркестр Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.К. Агінскага добра вядомы не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Заслужаны дзеяч культуры Беларусі, дырэктар каледжа Рыгор Сарока (на здымку), які кіруе гэтым аркестрам больш за 40 гадоў, славіцца сваёй няўрымслівасцю і шалёнай энергетыкай. Таму калектыў жыве не толькі ўласна вучэбным працэсам, але і шматлікімі творчымі праектамі, што склалі б гонар любой прафесійнай супольнасці.

Аркестр як арка сяброўства

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Аркестр павінен адчуваць, што жыве ў XXI стагоддзі, — упэўнены яго мастакі кіраўнікі Рыгор Сарока. — Таму мы з зададзена адгукаемся на выкананне найсучаснейшых твораў маладых кампазітараў розных краін. Наш калектыў стаў базавым пры правядзенні Міжнароднага сімфанічнага семінара-форума кампазітараў краін СНД імя Міхала Клеафаса Агінскага. Многія выканаўцы не спяшаюцца брацца за авангардную музыку, нават крыху пабойваюцца яе: штосьці незнаёмае, эксперыментальнае. Ці зразумеюць нас слухачы? Але калі такія творы не выконваюць, дык як з імі ўвогуле публіка зможа пазнаёміцца? Мы такіх формаў правялі ўжо цэлых пяць (гэта музыка 30 кампазітараў!), 19 красавіка адбудзецца шосты. І ўсё пад знакам нашага славутага земляка, імя якога носіць і наш каледж.

На пятым форуме ўпершыню быў аб'яўлены яшчэ і конкурс “Мастой дружбы: Расія — Беларусь”. Летась у рамках такога канцэрта на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі гучала музыка пецярбургскага кампазітара, уладжэнца нашай краіны Леаніда Левашкевіча — пры падтрымцы яшчэ аднаго нашага земляка Вячаслава Заранкова, старшні фонда “Союзающий мир”. Выступалі мы і ў Санкт-Пецярбургу, у Лівне, іных краінах. Правялі грандэзны “Губернатарскі бал”.

Высокая ўзнагарода нашаму калектыву — таксама адзін з тых рычагоў, што павінны садзейнічаць шырокаму грамадскаму прызнанню сімфанічных жанраў і, шырэй, усіх музыкантаў акадэмічнага кірунку. Асабіста я не памятаю, каб такую прэмію атрымліваў менавіта сімфанічны аркестр. Наш — першы. Значыць, трэба рухацца далей. Як і ў кожным вучэбным калектыве, выпускнікі сыходзяць, на іх месцы прыходзяць усё новыя выхаванцы. Але нягледзячы на пастаянны змены ў складзе, калектыў укамплектаваны, прычым добрымі музыкантамі, якіх мы вырошчваем, забяспечаны інструментарыем. Я нікога не запрашаю для ўзмацнення нашага аркестра, нават на самых адказных выступленнях іграюць менавіта нашы навучэнцы — трайны ўклад, больш за 70 чалавек. А гэта і оперныя пастаноўкі (а сярод іх ёсць і опера беларускага кампазітара Алега Залётнева “Міхал Клеафас Агінскі. Невядомы партрэт”), і правядзенне “Мастой дружбы: Расія — Беларусь”. Летась у рамках такога канцэрта на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі гучала музыка пецярбургскага кампазітара, уладжэнца нашай краіны Леаніда Левашкевіча — пры падтрымцы яшчэ аднаго нашага земляка Вячаслава Заранкова, старшні фонда “Союзающий мир”. Выступалі мы і ў Санкт-Пецярбургу, у Лівне, іных краінах. Правялі грандэзны “Губернатарскі бал”.

А ў маі выступім з лепшымі еўрапейскімі салістамі — у завяршэнне майстар-класаў. Але пра гэта трэба расказаць асобна, бо планаў насамрэч — безліч...

Філасофія жыцця пад назовам “Дударыкі”

Сталічная гімназія № 14 пашанцавала: у яе сценах у 1970 годзе нарадзіўся і працягвае з гонарам існаваць заслужаны аматарскі калектыў — фальклорны гурт “Дударыкі”. Прыдумай яго Дзмітрый Равенскі, заслужаны дзеяч культуры нашай краіны, выдатнік адукацыі. Я шмат пісаў пра ансамбль і яго кіраўніка. Зразумей, што філасофія любові да Радзімы ў Дзмітрыя Дзмітрыевіча адмысловая: шлях да Беларусі палягае праз яе народнае мастацтва. І гэтае мастацтва трэба не толькі ведаць, неабходна яго мацаваць усімі творчымі сіламі. “Дударыкі” гэтым і займаюцца.

Яўген РАГІН

Чароўныя “Дударыкі”.

галоўнае, што ты зразумеў мажорнае гучанне роднай зямлі, і сэрца тваё пачало біцца з ім ва ўнісон.

Можна шмат казаць пра патрыятычнае выхаванне і нічога не атрымаць на выхадзе. А можна стварыць пры “Дударыках” музей беларускага побыту і музычных інструментаў, сабраць унікальныя рэчы (акарыны, дудкі, ражкі, цымбалы...) вядучых айчынных майстроў і ўключыць усё гэта ў рэпетыцыйна-канцэртны працэс. І любоў да Бацькаўшчыны набудзе рэальныя абрысы: дзевяць Гран-пры за пяць апошніх гадоў удзелу ў самых розных, але вельмі прэстыжных фестывалях і конкурсах, дзве тысячы канцэртаў, 550 з іх — за мяжой. Толькі ў

Італіі “Дударыкі” былі адзінаццаць разоў! Ведаюць пра іх у Тайвані, Партугаліі, Шатландыі, Германіі, Паўднёвай Карэі і Францыі. Дарэчы, свой канцэрт у Парыжы “Дударыкі” далі ў штаб-кватэры UNESCO. За такі эксперт нашай культуры, пагадзіцеся, не сорамна.

Прэмію калектыў атрымаў за важкія дасягненні ў галіне аматарскага мастацтва і прэзентацыю Беларусі на міжнародным фестывале “Гармонік збірае сяброў” і Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы. Між іншым, штогадовы фестываль гарманістаў прыдумаў таксама Дзмітрый Равенскі. Што ён прыдумаве заўтра?

Навагоднія святы і зімовыя каникулы — традыцыйны час тэатральных ранішнікаў. Гэтак жа традыцыйна “К” робіць агляд хаця б некаторых з іх. Падкрэслію, менавіта некаторых, а не амаль усіх. Бо з кожным годам такіх спектакляў, нават уласна ў сталіцы, не ўлічваючы іншыя гарады і мястэчкі, становіцца ўсё больш. Творчыя калектывы не толькі прымяркоўваюць да Калядаў чарговыя прэм’еры і збіраюць разам свой лепшы дзіцячы рэпертуар, але і ствараюць у поўным сэнсе слова “дацкія” спектаклі, дзе слова “навагодні” ўжываецца ў назве. Каб не прамахнуцца, а патрапіць не тое што ў яблычак — на вочы і ў самае сэрца кляпатлівых бацькоў. Дый дарослым глядачам-слухачам — усё больш ды больш увагі: калядныя канцэрты, спектаклі, іншыя святочныя праекты...

Надзея БУНЦЭВІЧ /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

ШТО Ё ТРЭНДЗЕ?

Паспрабуем вылучыць некаторыя тэндэнцыі. Першая з іх ляжыць літаральна на паверхні — гэта згаданае пашырэнне ўсяго святочна-зімовага, што адбываецца ў афішах. Сапраўды, што ні назва — з азначэннямі “калядны”, “навагодні”. Прычым часцей у множным ліку і ў спалучэнні са словам “прыгоды”. А ніхто ж не дамаўляўся паміж сабой!

Другая тэндэнцыя — жанрава-тэматычнае пашырэнне. Здаецца, мінаюць тыя часы, калі ўсе навагоднія спектаклі былі пашытымі па адных лекалах: Новы год пад пагрозай, бо нейкі антыгерой імкнецца перашкодзіць яго надыходу. Нават калі гэта схема захоўваецца, сёння яна ўсё часцей суправаджаецца пошукамі адметных, арыгінальных персанажаў і новых сюжэтных халоў.

Тыя становяцца больш сучаснымі, прывязваюцца да новых інфармацыйных тэхналогій, у якіх дзеці разбіраюцца часам лепей за дарослых.

Пачынае з’яўляцца і нейкае падабенства жанру каляднай казкі — пакуль рэдкага ў нас, але добра распрацаванага ў Еўропе: гэткай сітуацыя, але вельмі кранальнай гісторыі пра сапраўдныя чараўніцтвы і, галоўнае, дабрывае, якая становіцца не проста нейкім цудам, а вынікам мэтанакіраваных чалавечых дзеянняў. Мякка, але даволі настойліва ўнушае, што кожны чалавек пры жаданні можа ствараць цуды ўласнымі рукамі і, шырэй, сваімі творчымі і фізічнымі намаганнямі.

Патроху змяняецца агульная настрой навагодніх гісторыяў. Замест неспрымлімай барацьбы станючых і алмоўных персанажаў — не на жыццё, а на смерць — узнікае і гэткае высялае, гулівае, крыху іранічнае спаборніцтва паміж імі. Часам усё гэта мадулое да выдомай тэатральной бескампліктнасці савецкіх дзесяцігоддзяў, заснаванай на супрацьстаўленні добрага і выдатнага. А часам пераважае ў пошуку новых варыянтаў драматургіі. І, галоўнае, у пошуку прычын, чаму той ці іншы герой паступае дрэнна, што рухае ягонымі дзеяннямі. І як можна выправіць сітуацыю! Прычым так, каб у выйгрышы засталася ўсе.

Не адмаўляюцца тэатры і ад дзіцячай класікі — аўтарскіх і народных казак: надаюць ім новае працьпанне, ствараюць сіквелы ды іншыя “варыяцыі на тэму”. Такі палыход, да ўсяго, стымулюе дзіцячую фантазію, натхняе юных

січную пару для дзяцей і для дарослых, а абодва спектаклі — дзіцячыя.

КРАІНА МЮЗІКЛАЎ

Сярод найбольш удалых прадзюсарскіх спроб трэба назваць мюзікл “Дзінь-дон, я ваша мама!”, здзейснены тэатральным праектам “МюзікЛэнд” і Палацам культуры МАЗа. Спектакль ушчэнт разбівае сцвярджэнні, што мадэль прадзюсарскага тэатра і антрэпрызы — гэта апырэры дрэнна. Па-першае,

“Дзюймавачка”.

Каб не прамахнуцца...

У інтэр’еры храма.

“Дзінь-дон, я ваша мама!”.

гледачоў на ўласныя інтэрпрэтацыі, а не на просты “пераказ, як па нотах”.

Нарэшце, пашыраецца кола разнавіднасцей спектакляў — найперш за кошт усё большага інтэрактыўна з гледачамі, імерсіўнага тэатра, які яшчэ называюць харэаграфіяй Вольгі Вялічка). Па-другое, спектакль не паўтарае пачатковую кінаверсію, а зусім іначай, у адпаведнасці з сучаснай псіхалогіяй, расставіў акцэнт. Замест папраўдзе варажага, шмат у чым жорсткага супрацьстаўлення суседзяў — Ваўка і Казы, вочы якіх бліскаюць агністымі маланкамі, мы бачым зграбную, грацыёзную, добрабычлівую дзюўчану і... надзвычай абаяльнага хулігана ў кампаніі такіх жа харызматычных, зусім не страшных сяброў. Ваўка ніхто не топіць у палонцы — накідавае сетку, і яму становіцца сорамна. А модны Папугаў са сваёй запальнай песенькай увогуле ператвараецца ў тую цэнтральную фігуру, вакол якой верціцца ўвесь сусвет спектакля — па меншай меры, у сцэне кірмашу. Дый дзея разгор-

спачатку былі вырашаны пытанні аўтарскіх правоў (дарэчы, усе нумары гукаць у новых аранжыроўках Віктара Дзямёнчыча, з новай даволі прастай, але відовішчай харэаграфіяй Вольгі Вялічка). Па-другое, спектакль не паўтарае пачатковую кінаверсію, а зусім іначай, у адпаведнасці з сучаснай псіхалогіяй, расставіў акцэнт. Замест папраўдзе варажага, шмат у чым жорсткага супрацьстаўлення суседзяў — Ваўка і Казы, вочы якіх бліскаюць агністымі маланкамі, мы бачым зграбную, грацыёзную, добрабычлівую дзюўчану і... надзвычай абаяльнага хулігана ў кампаніі такіх жа харызматычных, зусім не страшных сяброў. Ваўка ніхто не топіць у палонцы — накідавае сетку, і яму становіцца сорамна. А модны Папугаў са сваёй запальнай песенькай увогуле ператвараецца ў тую цэнтральную фігуру, вакол якой верціцца ўвесь сусвет спектакля — па меншай меры, у сцэне кірмашу. Дый дзея разгор-

Сімпраматычна, што сярод “ранішнікаў” з’явіліся некалькі новых мюзіклаў маладых беларускіх аўтараў. Сучасная рэвалюцыя ў гэтым жанры!

Цікава і тое, што адразу некалькі тэатраў рыхталі сёлета не адзін навагодні сюргірыз, а болей. Прычым не толькі кла-

тваецца як “спектакль у спектаклі”: Дзед Мароз з гуліва-іранічнай Снягуркай дапамагае хлопчыку патрапіць у казку.

Малэль праектнага тэатра дазволіла сабраць папраўдзе зорны склад артыстаў з розных труп: Сяргей Чэкерэс, Вераніка Пляшквіч, Аляксандр Асіпец, Арцём Пінчук, Уладзіслаў Вінаградлаў (апошнія двое іграюць, дарэчы, па дзве ролі — абедзве бліскачкі) і іншыя. Выдатным менеджарскім ходам стала запрашэнне да ўдзелу юных выканаўцаў Тэатра эстраднай песні “Сябрынка” таго ж Палаца культуры МАЗа: праз іх выдатна спрацавала “сарафаннае” радыё. Дый знешняя рэклама была зроблена вельмі прафесійна. А якую ўдалую сігнаграфію стварыў Андрэй Жыгур! Кампактная, эфектыўная, яна дазваляе адным паваротам перасоўнай шырма імгненна змяніць месца дзеяння, бы пры кінамантажу. Гадзіна з невялікім пралітае, бы некалькі хвілін.

“Навагодняя бітва магаў” тэатра “Тэрыторыя мюзікла” цікава тым, што гэта новы беларускі мюзікл. Нядаўні выпускнік Акадэміі музыкі (дарэчы, піяніст паводле адукацыі), Ілля Палякоў пачынае

ні ўтрымліваў некалькі папраўдзе цікавых фрагментаў, зольных упрыгожыць дзею. Сярод іх — выступленні юных артыстаў, што заварожалі сваёй гнуткасцю, пласцічнасцю. Але спектакль у цэлым, пры ўсім жаданні стваральніцкаў знайсці незашмалываныя халы ў лібрэта, успрымаўся гэтым мехам Дзед Мароза, дзе ўсё перамешана. І логіку шукаць прастоту не трэба — усё роўна не знойдзеш.

“Крыштальевы пантофілкі” Уладзімера Саўчыка, прымеркаваны да восеніскіх каникул і паўтораны днямі, разлічаны на Камерную залу імя Р. Шырма. Але ён мог бы класіфікаваць добра альтэрнатыўна ёлачным святкаванням на вялікай сцэне. Той жа кампазітар, але яго музыка гэтай казкі пра Папалішчуку больш цікавая, запамінальная. Ды ўсё ж касцюміраванаму дзеянню бракувала такой жа адметнай рэжысуры. Ігар Пятроў, падобна тая, Гадзіна з невялікім пралітае, бы некалькі хвілін.

“Навагодняя бітва магаў” тэатра “Тэрыторыя мюзікла” цікава тым, што гэта новы беларускі мюзікл. Нядаўні выпускнік Акадэміі музыкі (дарэчы, піяніст паводле адукацыі), Ілля Палякоў пачынае

камерны ансамбль, які знаходзіцца тут жа на сцэне. Дык гэта ж адна з распаўсюджаных еўрапейскіх тэндэнцыяў! Але чаму той жа Уладзімір Козін са сваёй гітарай застаецца “прыкаваным” да крэсла? Хай суправаджае Прынца (Уладзіслаў Штыльцёўскі), калі той спявае серэнаду. Дый Вяшчальнік (Максім Абравец), які валодае прыгожым бас-барытонам, павінен выдзіць разам з духавіком Андрэем Дызграем, каб дзеці насамрэч бачылі, што “пушкі палят, у трубы трубят”.

Нельга не адзначыць адметны філарманічна-музычны паварот у лібрэта, створанае самім кампазітарам: Прынц звяртае ўвагу на Папалішчуку (Ганна Янкоўская) не з-за яе прыгожага ўбарвання, а таму, што яна іграе на раялі. А за раялем у гэты час шчыры лаўраат міжнародных конкурсаў Сяргей Вяшчальнік. І яго постаць сіцгла завешваюць: маўляў, за шырмай — дзюўчына. Канешне, вакалістка не валодае клавійнымым так, як прафесійны піяніст. Але чаму б ёй не далучыцца, сыграўшы хаця б некалькі нотаў у чатыры (нават у тры) рукі? Усе гэтыя даволі простыя рэчы маглі б стаць сапраўднымі “фішкамі”. Можа, іначэ стануць пры далейшых паказах?

Бо і гэты спектакль, і “Дзюймавачка” ў сталічным тэатры лялек, якую можна было б адзначыць як “прышчылова не мюзікл — прыпавесці”, і некаторыя іншыя найменні разлічаны на доўгае жыццё, не скаванае ёлачнымі прадстаўленнямі. “Дзюймавачка” яднае з каляднай казкай не толькі светлы фінал, дзе лунаюць эльфы, але і пошукі свайго жыццёвага шляху, тэма стаўлення і паступовага раскрыцця чалавечай душы, усведамленне ўласнай сутнасці — ідэя духоўнага праствялення.

К
Заканчэнне —
у наступных нумарах “К”.

Вельмі важна, каб за вашым прафесійным сталеннем сачыў неабякавы чалавек. Мне, да прыкладу, вельмі пашанцавала. Чытаць нагобом мяне прывучыла маці, а журналістам зрабіў бацька: параіў пайсці працаваць карэспандэнтам, і я пагадзіўся. У пэўных сённяшніх лістах гучыць тэма прафесійнай правызначанасці і ролі старэйшых таварышаў у вашым выбары справы на ўсё жыццё. У тым, што гэты выбар шчаслівы, сумнявацца не даводзіцца. Прынамсі, вашы лісты — яркавы таму доказ.

Яўген РАГІН

Нашы сталы і неабякавы аўтар Андрэй Струнчанка піша гэтым разам пра рамесніцу Ганну Перліну. А нагода для размовы такая: у сельскай бібліятэцы аграгарадка **Мазалава (Віцебская вобласць)** працуе персанальная выстава майстра, якая даўно займаецца вышнанкай. “Папярковыя ажурны” сталі пэўным падсумаваннем творчага шляху Ганны Валзімаўны. Нарадзілася яна на Мёршчыне, скончыла аддзяленне дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Міхала Клеафаса Агінскага, дзе вучылася ў знакамітых вышнаншчыц Лізаветы і Наталі Чарвончаных. Вышнаншчыца адукацыю набыла ў Беларускам дзяржаўным педагагічным універсітэце імя Максіма Танка. Працавала метадыстам-майстрам у **Дзісенскім** доме раместваў, вядучым метадыстам у **Віцебскім** абласным метадычным цэнтры народнай творчасці, дзе сёння займае пасаду галоўнага мастака. А пачалося ўсё са слоў бабулі: “З цябе атрымаецца добры майстар!” “*Гэтыя словы, — распавядае аўтар допісу, — і па сёння з’яўляюцца для Ганны Перлінай стымулам і арыентаграм, якія дапамагаюць ёй якасна рабіць сваю справу. Самую станючую ацэнку атрымала творчасць рамесніцы ў Літве, Германіі, Расіі. Асноўная тэматыка вышнанка Перлінай — арнаментальная кампазіцыя ў квадраце, дэкаратыўныя кампазіцыі з расліннымі матывамі, птушкі і дыяжывальні, нашы архаічныя турныя ансамблі і народныя сваты.*”

Хочам мы таго ці не, заўважаем або не вельмі, але цягам жыцця заўжды бяром з кагосьці прыклад. У мяне такое ўражанне, што жыўу цяпер за адмысловага паэта Віктара Стрыжыжа, з якім разам працаваў не адзін год. Ягоныя словы “Бяссонне павінна быць творчым, а прафесія — шчаслівай” сталі пакрысе і для мяне дэ-

“З цябе атрымаецца майстар!”

візам жыцця. Так, напэўна, для чытачоў **Бярэзінскай** раённай бібліятэкі ўзорамі ў пэўнай ступені з’яўляюцца мясцовыя літаратары. А іх, па словах яшчэ адной нашай сталай удумлівай аўтаркі Тамары Круталевіч, у раёне шмат. Мяркуюце самі, на мясцовым літаратурным Алімпіе — 2 лаўрэаты Дзяржтрэмі БССР, двое ганаровых грамадзян, прафесар, тры кандыдаты філалагічных навук і адзін заслужаны дзеяч культуры, у гонар трох названы вуліцы (імя Рыгора Няхая і Міхайла Хонінава — у Беразіно, імя Івана Маркевіча — у аграгарадку Уша). Франтавіка Рыгора Няхая лічылі загінулым. І калі напрыканцы 1945 на пленуме Саюза пісьменнікаў Беларусі ў жалобным спісе прагучала імя пісьменніка, скрушную цішыню залы парушыў хрыплаваты голас афіцэра-артылерыста ў старэйшым пinyaльку: “А я тут!” Рыгор Няхай вярнуўся, каб сказаць праўду пра Вялікую Айчынную вайну. Пражыў 77 гадоў і ніколі не звяртаўся да ўрачоў. “*Заедкі пра пісьменнікаў-землякоў, — працягвае Тамара Круталевіч, — сталі асновай для арт-прэзентацыі “Партнэры загарвалі: маляводца пра вядомых”.* Сулоўны прыклад самага неформальнага падыходу да арганізацыі бібліятэчных мерапрыемстваў!

Калі маці не прывучыла атрымліваць радасць ад чы-

- На здымках:
- 1 Каляда прайшла па Лідчыне.
 - 2 Вядучая бярэзінскіх арт-субот Тамара Круталевіч з самай актыўнай удзельніцай Інай Хадасок.
 - 3 “Каб вяліся цыпляткі, уцяткі ды парасяткі...”

тання, на дапамогу павінна прыйсці бібліятэка. Гэта для мяне неаспрэчна. Варта і да хаты патэнцыяльнага юнага чытача схадзіць, і ягоным жыццёвым мэтам шчыра пацкавіцца. Я асабіста на практыцы не раз пераконваўся: калі не чытаюць бацькі, не глядзяць у кнігі і іх дзеці. І тут без настаўнікаў збоку не абыйсця. На гэтую тэму ліст метадыста Алены Гушчы з **Ашманскай** раённай бібліятэкі. Яна распавядае пра семінар “Роля бібліятэкі і чытання ў падтрымку сямейных каштоўнасцяў”. Алена сцвярджае: “*Бібліятэчную дзейнасць цэжка ўвёць без работы з сям’ёй. Кожны бібліятэкар — доктар душы*”. Аўтар допісу спасылся на словы загадчыка аддзела бібліятэчнага маркетынгу Наталі Садукскай, якая зазначыла на семінары: “*Сучасная бібліятэка пазычае сабе як сацыяльны інстытут, зольны аказваць уплыў на сямейнае чытанне*”. Залатыя словы! Восем толькі каб яны з практыкай не разыходзіліся.

Калядная ды навагодняя старонка нашага агляду. “Каб вяліся цыпляткі, уцяткі ды парасяткі!” — так назвала свой допіс **ашманскай** метадысты з РЦК. І яны мелі рацыю. “Цыпляткі” тыя — з каляндрай песні фальклорнага гурта сельскага клуба аграгарадка **Станьця Ашмянны**. Гучала яна 25 снежня, лічы што, на кожным вясковым падворку.

Калядны кірмаш прайшоў у палачы мастацтваў **Бабруйска**. Загадчыца аддзела мастацкай творчасці Наталія Кулікова піша: “*Традыцыйны кірмаш вырабаў народных майстроў карыстаецца павышаным попытам. Мерапрыемства ладзіцца ў дні паказу музычнай казкі “Лебяное сэрца” ўзорнага музычнага тэатра “Слугі трох муз”. А набыць можна было вязаньня цапкі, тэкстыльныя лялькі, сукенкі са скуры, лоза- і саломкапляценне*”.

А метадыст Палаца мастацтваў **Бабруйска** Ольга

Амяльчук распавядае пра конкурс навагодняга шароў. Бралі ў ім удзел не толькі рамеснікі, але і навучэнцы гарадскіх каледжаў. Па выніках конкурсу была арганізавана выстава. У экспазіцыі — шары з пап’емашы, скуры, фольгі, ваты, прыродных матэрыялаў.

Навіна з **Лідскага** раённага цэнтры культуры і народнай творчасці. Работнікі культуры калядавалі ў вёсках і аграгарадках раёна: Тарнова, Гулы, Пескаўцы, Беліца, Міноіны...

Навагодні вечар падрыхтавала для маленькіх чытачоў **Астравецкая** дзіцячая бібліятэка. Удзельнікі аматарскага аб’яднання “Ветразь” апрагнулі ў карнавальныя касцюмы і валзілі карагод вакол ёлкі. “*Госці, — піша бібліятэкар Ганна Керэль, — затрымаліся ў бібліятэцы да самага вечара*”.

Руціна выклікае дэпрэсію, творчасць — толькі радасць. Менавіта з гэтым пачуццём юныя жыхары

Караліцаў бралі ўдзел у адкрытым рэгіянальным фестывалі-конкурсе дзіцячай творчасці “Крышталёвая сцяжынка”. Больш за сотню талентаў спаборнічалі ў вакальна-харавым, інструментальным, выяўленчым мастацтвах, у мастацкім слове і фатаграфіі. Метадысты **Караліцкага** раённага цэнтры культуры і народнай творчасці паведамляюць, што на “Крышталёвай сцяжынке” з поспехам выступілі ўдзельніцы тэатральнай студыі “Эксперымент” РЦК. Але гэта яшчэ не ўсё. Шосты рэспубліканскі конкурс маладых выканаўцаў “Беларускія таленты” таксама прынес у нагароды ўдзельніцам “Эксперыменту”. З поспехам яны выступілі і на Міжнародным фестывалі мастацтваў **Open MoloFantasy** у Маладзечне. Кіраўнік калектыву Міхаіл Башко заслужыў самай высокай слоў падымку. Іншымі кажуць, яго “Эксперымент” — надзвычай удалы. Дадам толькі неаспрэчна: роля настаўніка ў фарміраванні вучнёўскай асобы — неацэнна. Таленавіты творчання свет вакол сябе.

Вось таму яшчэ адзін прыклад. І зноў з **Караліцкага** раёна. Метадысты аддзелу распавядае пра леташняе выніковае шоу-канцэрт. На гэты раз у ім выступілі не толькі спевакі, але і танчоры. Дзевяць таленавітых пар з розных працоўных сфер і куткоў раёна выйшлі на сцэну, каб пазмагаша за званні “Лепшы песенны” і “Лепшы танцавальны” дуэты. Лепшымі танчорамі сталі заагхнік Віктар Ківуля і зубны фельчар Алесь Каляда, а лепшымі спевакамі — рэжысёр **Мірская** дзяржаўнага мастацкага каледжа Арсен Айкін і апэратар ЭВМ, сакратар навуковай часткі гэтай жа ўстановаў Вераніка Крамка.

І завяршае сённяшні агляд пошты ліст добра знаёмага вам Андрэя Струнчанкі. Ён піша пра леташняе Рэспубліканскае свята-конкурс чыраковага мастацтва “Арэна-2019”, што прайшло ў **Оршы**: “*23 калектывы з усяй абласці краіны і Мінска, а таксама са Смаленскай вобласці спаборнічалі ў дзевяці узроставых катэгорыях і пачы намінацыях на розных цыркавых жанрах. Лепшымі сталі ўзроставае катэгорыя калектывы: студыя “Сонейка” **Кобрынскага** палаца культуры (акрабятка), калектыву “Калейдаскоп” з горада Дарагабуж Смаленскай вобласці і заслужаны аматарскі калектыву Рэспублікі Беларусь “Арэна” **Аршанскага** гарадскога палаца культуры (жэлібрыстыка). Лепшым таксама стаў народны эстрадна-цыркавы ансамбль “Рамантыкі” **Мінскага** палаца культуры аўтазавода (паветраная гімнастыка). “Калейдаскоп” заняў першае месца і ў намінацыі “Арыгінальны жанр”.*”

Пішыце пра цікавае! Сустраэмнае праз тэкст.

Цэнтру нацыянальных культур — 25!

Напрыканцы снежня Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур адзначыў 25-годдзе з дня ўтварэння. Як паведамілі “К” з установы, святочны вечар адбыўся ў канферэнц-зале **Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі**. Апрача канцэрта прайшло гашэнне спецыяльнага паштовага канверта.

Дзейнічала і выстава. На ёй прэзентаваліся ўзоры дэкаратыўна-прыкладнага і выяўленчага мастацтва, народных раместваў розных нацыянальнасцяў. Ладзіліся майстар-класы па ткацтве, лоза- і саломкапляценні, кераміцы, разьбе па дрэве. Не меншае ўражанне выклі-

калі нацыянальныя кухні, музычныя інструменты і касцюмы самых розных суполак.

У мерапрыемстве бралі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры і замежных спраў, Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, кіраўнікі дыпламатычных місій у нашай краіне, старшыні нацыянальна-культурных аб’яднанняў, таварыстваў беларусаў замежжа, святары і работнікі культуры.

Падрабязней пра тое як Цэнтр працаваў чвэрць стагоддзя ў незалежнай краіне, якія набыткі ён мае сёння ў справе развіцця народных культур у шматнацыянальнай і шматканфесійнай Беларусі, што за практыцы рыхтуе на будучыню, чытайце ў наступных нумарах “К”.

Што там — за Віцебскай кальцавой?..

...Змагаюцца за чытача, славіць волатаў і “засвечваюць” рамеснікаў!

Са спартсменамі так здараецца: здавалася б, чалавек сілу ў сабе адчувае наймаверную, на трэніроўках сябе не шкадуе, ёсць жаданне перамагчы ўсіх, новы рэкорд усталяваць, але ўпярэцца ў нешта і ўсё — далей ніяк: ні наступнай вышыні, ні заходу на скачок, ні вырашальнага мяча ў вароты суперніка. Пры мям знаёмства з чарговымі ўстановамі культуры віцебскага рэгіёна ў мяне часам узніклі такія асацыяцыі. Працуюць у іх людзі на сумленне, прядумляюць неардынарныя практы, аднак існуючы абставіны, пераадоляць якія вельмі цяжка. А ў аграгарадку Тулава не здаюцца...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — аграгарадок Тулава Віцебскага раёна — Мінск / Фота аўтара

КРЫЎДНА, АЛЕ...

— Я дваццаць адзін год у прафесіі, — гаворыць загалчыца Сельскай бібліятэкай Кацярына Рызо. — Бачыла розных чытачоў, але за сённяшніх — юных — мне проста страшна. Зносіны ў рэальным свеце ім даюцца з цяжкасцю. Прыходзіць да мяне сямікласнікі і выразна не могуць сфармуляваць — за чым прыйшлі, што ім трэба.

Смутку ў далейшых словах маёй суразмоўніцы хапаць будзе. Аднак — пакуль яшчэ не адчаю. Інакш наўрад ці б яна праводзіла акцыі “Громкія чытанні”, заклікаючы папулярываваць айчынных аўтараў і беларускую мову, і стварыла клуб аматараў кнігі “Кнігоцей”. На базе яго дзейнічае і невялікі лялечны тэатр, які дае прадстаўленні ў рамках праекта “Ожившие книги”, калі ў выглядзе імпрэз перад юнымі глядачамі паўстаюць героі розных твораў. Спрабуюць прышчэпіць хлапчукам і дзіўчынкам любоў да літаратуры і з дапамогай касцюміраваных масачных пастановак. А чашер ва ўстаноў — дзень інфармацыі. Кацярына Валер’еўна ў размове са мной неаднаразова падкрэслівала, што з’яўляецца прымальнай ранейшых формаў працы з наведвальнікамі, калі камунікацыя ідзе праз тыя ж віктарыны, конкурсы, разгалданыя крыжаванкі. “Роўны навучае роўнага” — такога прынцыпу прытрымліваецца спадарыня Рызо, упор робячы на інтэрактыў “жывы”, а не віртуальны.

— Калі аналізаваш аўдыторыю кніжніцы, — дзеліцца назіраннямі загалчыца, — пры сямістах васьмідзесяці чытачых (парадку дваццаці з іх з Віцебска), асноўны наш кантынгент — людзі пенсійнага ўзросту і дзеткі пачатковай школы. А вось ты, каму ад сарака да пяцідзесяці гадоў, запісана ўсяго чалавек востом-дзесяці...

Тым не менш атрымліваецца — траціна жыхароў Тулава лічыцца ў бібліятэцы! Напэўна, сёй-той з іх дарогу ў яе ўжо і забывае. Не выкло-

сілевіч, Наталлі Батраковай, Вольгі Маслоковай.

— Чалавек трыццаць чытаюць толькі кнігі на беларускай, і іх у нас маецца ў дастатковай колькасці, — інфармуе загалчыца. — Дзеці ж... Яны... нібы... баяцца беларускай мовы. Мабыць, таму, што ў іх асяроддзі на ёй не гавораць...

СЛОВА АД СТАРШЫНІ

На пасадку дырэктара Віцебскага раённага цэнтра культуры і творчасці Алеся Кісялёва ўступіла 15 кас-

спадарыня Кісялёва. — Калі нешта, на маю думку, падчас выступу, рэпетыцыі, заняткаў пайшло не так, магу выклікаць “на дыван” і правесці жорсткую размову — не там, за кулісамі, а ў сваім кабінэце — субардынацыя я ўсё ж такі выконваю.

Прамашкі ў працы, лічыць дырэктар, лямку шмат у чым звязаны са зніжэннем узроўню папярэжых маладых спецыялістаў. У першую чаргу неспакой выклікаюць “харавікі” і інструменталісты. А ім трэба кіраваць ансамблямі, кружкамі, ву-

ды выклікае да сябе старшыня Віцебскага райвыканкама Геннадзь Генадзевіч Сабыніч і кажа: “Каб нашы глядзеліся лепш за віцебскіх!” — дырэктар хітра ўсміхаецца. — Такое ідзе спаборніцтва. І святы ў нас атрымліваюцца. Натуральна, у іх удзельнічаюць лепшыя калектывы раёна, напрыклад, аматарскае аб’яднанне народнага танца і музыкі “Жывая спадчына”, ансамбль народнай песні “Жывіца”.

Сярод тых імпрэз, што цяпер прасоўвае ВРЦКТ, спадарыня Кісялёва згадвае

уюць, што, калі за выраб прадмета “пад” старадаўнюю роч бяруцца майстры Цэнтра рамёстваў, то ён будзе спраўды адноўлены па сваім вобразе і падабенстве. І матэрыял — наколькі гэта магчыма — мы выкарыстоўваем ранейшыя, і навыкі, тэхніку выбару”.

Каментарый

Ташыяна ДАЎЛЕТШЫНАЙ: — Культурнае жыццё тут дастаткова актыўнае. Як ні прыеду ў аграгарадок, у Цэнтры культуры і творчасці заўсёды нешта адбываецца, заўсёды шумна. Але мяне,

Ташыяна Даўлетшына: “Пра нас ведаюць усюды!”

Алеся Кісялёва: “На працу хочацца бегчы!”

Кацярына Рызо: “Роўны навучае роўнага”.

чана, што і з-за падзення цікавасці ў моладзі да чытання папяровай літаратуры горшча ў такіх устаноў наперадзе, аднак колькасць пад тыхачу, пагалзілася, уражвае.

— На жаль, шэраг нашых старых чытачоў ад нас адмовіцца — тыя, хто былі з намі дваццаць гадоў таму і прызнаваліся лепшымі чытачамі бібліятэкі, прымаў удзел у мерапрыемствах, — пашварджае маю згадку спадарыня Кацярына. — З часам яны набылі сабе электронныя кнігі і абыходзіцца цяпер без кніжніцы. Шчыра вам скажу — вельмі крыўдна.

Затое радуецца творчыя чытачы, што і за новымі папулярнымі наведваюцца, і сваё мастацтва прапагандаюць. Як, дапусцім, паэт і аўтар-выканаўца Вальдэмар Васілевіч, літаратурна-музычная сустрэча з якім адбылася не так даўно. Падобных мерапрыемстваў маглі б быць больш, але ў сілу аб’ектыўных прычын людзей на іх збіраць складана.

— У цэлым тым, як абнаўляецца бібліятэчны фонд, што разам з перыёдыкай налічвае дванаццаць тысяч найменняў, я задаволеная, — паведамляе Кацярына Валер’еўна. — Асабліва ў частцы папаўнення дзіцячымі выданнямі. З мастацкімі творами таксама ўсё нядрэнна.

У хітах кнігавыдачы — творы Алеся Бадака, Андрэя Федаранкі, Вольгі Іптавай, Івана Шамякіна, Алены Ва-

Пано на будынку ВРЦКТ.

трычніка мінулага года, да таго больш за пільгаю прастаяўшы ля “штурвала” Віцебскага раённага дома культуры, які і па гэты дзень грунтуецца ў аграгарадку Ноўка.

— Я ўсё сваё свядомае жыццё ў культуры, — распаўладае яна. — І, вядома, як некалі зусім маладзенькай мне хацелася бегчы на працу, так і сёння гэта жаданне не знікла. Па аддушчы я “харавік”. Сама спяваю — і эстраднае песні, і фальклорныя. Займалася з дзіцячымі і дарослымі вачкальнымі калектывамі, вяла канцэрты. Але аднойчы вырашыла паспрабаваць сябе ў адміністрацыйнай працы. Хоць папяровай цяганіны і хапае, час ад часу на сцэну выходжу — у складзе народнага ансамбля народнай песні “Раніца”.

Алеся Фёдарына — чалавек папрабавалы, і гэта якасць яе характару супрацоўнікам ВРЦКТ ужо добра вядомая. Прынцыповасці дырэктара некаторыя нават асцерагаюцца, але павагай яна карыстаецца ва ўсіх — і ў падначаленых, і ў “гуртоўцаў”.

— Для мяне вельмі важны прафесійны ўзровень выканаўцаў, — глумачыць

чыць дзяцей, займацца з людзьмі сталага ўзросту. Алеся Фёдарына ж часам у такога гора-акардэаніста інструмент хочацца адарыць.

— Цэнтр дзейнічае “як бы” на вёсцы, і нас, яго служачых, у ім шмат. У нашай структуры дваццаць дзве клубныя ўстановы раёна, і ў звычайным сельскім клубе працуюць на стаўцы, скажам, тры чалавекі — загалчык, мастацкі кіраўнік, акампаніятар. І калі хтосьці з іх “правісае”, то і ўся дзейнасць устаноў пакутуе. Да прыкладу — так і не можам знайсці акампаніятара (з маладых — выпускнікіка ВНУ) у народныя жаночы клуб “Залаты ўзрост” Мазалыўскага сельскага дома культуры. Дзякуй Богу, ёсць і таленавітая “свежая кроў”, якой я ганаруся, — рэжысёр Цэнтра Кацярына Верціла, загалчыца яго адзела аматарскай творчасці Ксенія Прызба.

У дваццаці дзевяці устаноў функцыянуюць сто пяцідзесят тры клубныя фарміраванні, з іх для дзяцей — восемдзесят востом. Усяго іх наведваюць 1678 чалавек.

— Калі мы намячам якое-небудзь буйное раённае мерапрыемства, мяне заўсё-

фэст “Волаты Прыдзвіння”, прысвечаны ўраджэнцу Віцебшчыны Фёдору Махнову — селяніну-велькану, царкавому артысту, які жыў на стыку XIX–XX стагоддзяў. У перспектыве гэты праект бачыцца як рэспубліканскі.

У крытыкі ж культуры Тулава была дэлегаваная Ташыяна Даўлетшына — дырэктар Віцебскага раённага цэнтра народных мастацкіх рамёстваў “Адраджэнне”, што знаходзіцца ў аграгарадку Акіябрская. Работы ўмельцаў устаноў, якая з’яўляецца адасобленым падраздзяленнем ВРЦКТ, часяком у ім самім і выстаўляюцца. Адпаведна, і Ташыяна Віктарыўна ў Тулава бывае рэгулярна і з жылцём яго знаёмая добра. А да таго, як самоў апынуцца ў асяроддзі работнікаў культуры, яна займалася дзіцячым посуду ў цэху керамікі знакамітага Віцебскага заводу радзідэталіў “Маналі” — у той час, калі ён выхваў і за кошт выпуску тавараў народнага спажывання, у прыватнасці, керамічнага посуду. Чатыры гады таму спадарыня Даўлетшына стала мастаком Віцебскага раённага цэнтра культуры і творчасці, а праз два гады ўзначаліла “Адраджэнне”. “Прытым, што ў ім працавалі спецыялісты вельмі высокага ўзроўню, чамусьці работы іх былі не так відлачона “засвечаныя”, — успамінае дырэктар. — А сёння пра нас усюды ведаюць, веда-

вядома, больш цікавіць станавіцца з рамёствамі. У Тулава ёсць людзі, на якіх мы дакладна можам абалеціцца. Вось цудоўны майстар саломаліпяння Людміла Каралюка. Яна кіруе кружком “Залатая саломінка”, пастаянна ўдзельнічае ў “Славянскім базары ў Віцебску” — падчас фестывалі ў Горалдзе майстроў можна ўбачыць і яе работы, і работы вучніў Людмілы Усцінаўны. Дарочы, яна шанаснацца гадоў была дырэктарам Тулаўскага сельскага дома культуры — у 2014-м яго і пераўтварыў ў Віцебскі раённы цэнтр культуры і творчасці. Думаю, Тулава ў культурным плане Віцебшчыну не падводзіць.

І мне так здаецца. Што ў культуры гэлага населенага пункта мне спадабалася? Нягледзячы на ўжо тэндэнцыі, якія шчаснымі не назавеш і якія характэрныя — чаго там хаваць галаву ў пясок — для ўсіх рэгіёнаў краіны, у Тулава спрабуюць нівеліраваць іх уплыў шляхам рэалізацыі самых розных пачынанняў — ад лакальных да буйных. “Нешта не пайшло, мы іншае паспрабуем. У нейкім пытанні загавалка, мы ўсё ж знойдзем спосабы яго вырашваць”. Магчыма, так разважаюць людзі, што “хвароуюць” мясцовай культуры. І я “хвароую” за іх — за гэтых “спартсменаў”!

4 — 5 студзеня ў сталіцы прайшоў VI Калядны фестываль батлеечных і лялечных тэатраў “Нябёсы”, які сабраў удзельнікаў з розных куткоў краіны. Для ўдзелу ў конкурснай праграме, якую ацэньвала прафесійнае журы, былі адабраны 9 калектываў, у тым ліку з Брэста, Віцебска, Міра, Ракава. Яшчэ чатыры склалі гасцявую праграму.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Фестываль з’яўляецца часткай Праграмы супрацоўніцтва паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Беларускай Праваслаўнай Царквой на 2018 — 2021 гады. І праводзіцца па благаславенні Мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Паўла, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі. У цэнтры свята — традыцыйны слоган “З льялкай да Бога” і, ужо трэці год запар, тэма малой радзімы.

Адной з галоўных сёлетніх асаблівасцяў стаў акцэнт менавіта на беларускіх удзельніках: замежныя тэатры не запрашаліся. А сам фестываль пераехаў са Свята-Елісавецкага манастыра ў Палац мастацтваў, дзе паралельна праходзіў грандыёзны кірмаш “Калядны радасць”. Пры гэтым усе паказы спектакляў (а батлеечныя пастаюкі невялічкія, працяглаасцю ад 15 да 45 хвілін), як і заўжды,

Батлейка ў “Нябёсах”

заставаліся дабрачыннымі. Да таго ж у рамках штогодняй дабрачыннай акцыі “Святло душы — дабрачыннасць” удзельнікі наведлі шпіталі, інтэрнаты, дамы састарэлых і штодра дарылі сваё мастацтва тым, хто мае патрэбу ў сардэчнасці, спагадзе, чалавечым цяпле.

— У далейшым, — дзеліцца планами мастацкі кіраўнік фестывалю, актёр Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага Аляксандр Ждановіч, — мяркуюем вярнуцца да ранейшага міжнароднага фармату. Але цяперашні расклад вельмі

спрыяў калектывам-пачаткоўцам, іншым аматарскім тэатрам. Магчыма, некаторыя з іх не маглі б канкураваць з тымі ж расійскімі, украінскімі прафесіяналамі. А ў цяперашніх умовах змаглі паказаць свае працы на шырокаму аўдыторыю, пачуць пароды ад майстроў і членаў журы, упэўніцца ў правільнасці і запатрабаванасці абранага шляху. Усе такія калектывы трымаюцца найперш на вялікім энтузіязме, і падтрымка публікі, грамадства ім папросту неабходна.

Пры такім папраўдзе сяброўскім раскладзе жу-

Фота Юліі ЛАУРАН-КОВАЙ

таксама шэраг майстар-класаў. Яны былі прысвечаны стварэнню разнастайных лялек — прынамсі, не толькі для батлейкі. Сёлета ў такіх творчых майстэрнях раскрылі сакрэты па вырабце лялек з футра, тэкстылю, уключаючы лялек Цільда, пальчыкавых, механічных лялек, анёлаў, герояў Каляднай гісторыі.

Працягам свята стаў IV семінар-практыкум “Школа батлейкі”. Яго правядзенне скіравана на далейшае развіццё і ўдасканаленне аматарскіх батлеечных тэатраў, якія працягваюць традыцыі нашай нацыянальнай духоўнай спадчыны і перадаюць іх дзецям і моладзі, заахвочваючы тых да творчай самарэалізацыі.

— Змена фармату надала фестывалю “Нябёсы” яшчэ большы, чым калісьці, асветніцкі характар, — падвяла вынік старшыня журы, мастак-рэстаўратар, эксперт культурных праяваў Ганна Выгонная. Яна ўдзельнічала ў адраджэнні батлейкі яшчэ з канца 1980-х: разам з Галінай Жаровінай прымала ўдзел у арганізацыі тэатра-студыі, а потым аматарскага тэатра “Мірская батлейка” (пры

Таму форум, паводле добрай традыцыі, змясціў

Падарунак пад Стары Новы год

Ганаровы Консул Рэспублікі Беларусь ў горадзе Кальяры (Консульская акруга Аўтаномны рэгіён Сардзінія — Італія) Джузэпе Карбоні паведамляе, што 12 студзеня ў Кальяры адбудзецца канцэрт брэсцкага гурта MAROU. Мерапрыемства прымеркавана да святкавання праваслаўных Каляд і Старога Новага года. Гэта падарунак не толькі для жыхароў Сардзініі, але і для шматлікіх прадстаўнікоў мясцовых постсавецкіх суполак.

Яўген РАПІН

Канцэрт пройдзе ў кансерваторскай зале на 840 месцаў. Мерапрыемства абядае быць даўжэ не шагавым. Брэсцкія музыканты — дасведчаныя ў справе гастрольнай дзейнасці: па-

спяхова выступалі на леташнім джазавым фестывалі ў Паўднёвай Карэі, на польскім тэлешоу Mam talent.

Вакалістка Яна Буцкевіч, саксафоніст і кларнетыст Яўген Лукьянчык, барабаншчык Ілля Церашчук, бас-гітарст Васіль Рэчкін ды

клавішнік Раман Марчук — лаўрэаты і фіналісты самых прэстыжных музычных конкурсаў.

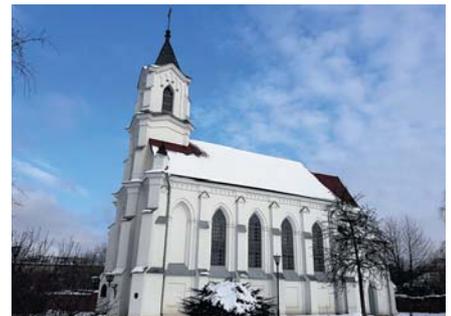
Падчас канцэрта выступіць і італьянскія музыканты. Дзвіг мерапрыемства — “Музыка аб’яднае свет!”.

K

2 студзеня ў Мінскім касцёле Найсвяцейшай Тройцы (святога Роха) пачаўся XX юбілейны фестываль “Калядныя вечары на Залатой Горцы”. Ён складзецца з сямі дабрачынных канцэртаў і працягнецца да пачатку лютага.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Залатая Горка — Калядныя вечары

Сёння ўвечары тут адбудзецца папраўдзе інтэрнацыянальная вечарына: прагучаць калядныя спевы народаў свету. Выступіць Ансамбль украінскай песні і абраду “Ватра” на чале з Аляксандрам Валодчанкам і хор Concordia пад кіраўніцтвам Галіны Казіміроўскай.

Заўтра — яшчэ адны “Каляды ў фальклорным стылі”. Іх зладзіць знаміты калектыў з Міханавічаў, што пад Мінскам: Узорны фальклорны ансамбль “Фальханка”, мастакім кіраўніком якога

з’яўляецца нястомная Ларыса Рыжкова.

У адным з наступных канцэртаў прагучыць “Калядныя араторыя” французскага кампазітара-класіка Каміля Сен-Санса — у выкананні ансамбля Te Deum і хору “Голас душы” нашара Чырвоная касцёла.

Вядома, адной са знакавых падзей гэтага фестывалю заўсёды з’яўляюцца арганіяны канцэрты. Яны яднаюць прадстаўнікоў розных краін і розныя

тамтэйшым ПТВ, якое пазней ператварылася ў Мірска мастацкай каледж).

— Палац мастацтваў, дзе ў гэты час праходзіў кірмаш “Калядны радасць”, сам па сабе цэнтр горада, — працягвае Ганна Альбертаўна, — забяспечылі батлейцы масавую ўвагу. Але такая шырокая папулярнасць зачыла мае і сваю небяспеку: многім пачынае здавацца, што зрабіць і сыграць батлейку — вельмі проста. Насамрэч, гэта не так: ва ўсім патрэбны ўдумлівы падыход, вывучэнне і разуменне гэтага старажытнага жанра народнага тэатра. На вялікай сцэне батлейка цяжэйшая. Гэты тэатр ніколі не быў кірмашовым, ён камерны: з чароўнай скрыняй — макетам Віфлема — калядоўшчыкі прыходзілі ў хату. Ці ж можна стварыць адпаведную атмасферу ў неабсяжнай прасторы Палаца мастацтва? Але арганізатары зрабілі ўсё магчымае, каб справіцца з амаль невырашальнай задачай. З дапамогай драпіроўкі і асвятлення яны надалі абранаму кутку вялікай заль адчуванне “пячоры”. І гэта пайшло спектаклам на карысць. Але ўсё ж такі для развіцця батлеечнага жанру вельмі патрэбны міжнародны фестываль такога маштабу — дарэчы, адзіны ў краіне. І ў такі прыдатны час! Таму ў далейшым было б мэтазгодна вярнуцца да былога фармату. Ші хая б чаргаваць нацыянальны конкурс з міжнародным, у абодвух выпадках пакідаючы гасцявую праграму з удзелам лепшых калектываў з розных краін.

K

выканальніцкія склады. Тут і нашы маладыя музыканты — студэнты арганнага класа Уладзіміра Неўлаха, які выкладае гэты інструмент у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. І спалучэнні арганна з саксафонам, а таксама з габоём. І, нарэшце, заключны канцэрт арганнай і вакальнай музыкі, салістамі якога стануць спявак Есіпа Байнак з Харватыі і чэшскі арганіст Давід Хаўскнехт.

K

Антоній Тызенгаўз вяртаецца ў Паставы Гістарычныя карты яднаюць народы

27 снежня ў Паставах Віцебскай вобласці адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка Антонію Тызенгаўзу, прымеркаванае да 610-годдзя першай згадкі горада.

Антон РУДАК / Фота Ганны АНІШКЕВІЧ

Гісторыя Паставаў непасрэдна звязаная з родам Тызенгаўзаў. Яшчэ ў 2006 годзе тут быў усталяваны помнік Канстанціну Тызенгаўзу — унучатаму пляменніку Антонія, слаўтаму арнітолагу. Цяпер сваёй чаргі дачакаўся і слаўты дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага Антоні Тызенгаўз, які валодаў Паставамі ў другой палове XVIII стагоддзя. Пры ім гэтае мястэчка дасягнула найбольшага росквіту — у цэнтры Паставаў з'явіўся архітэктурны ансамбль у стылі барока, тут пачалі дзейнічаць тэатр, балетная і музычная школы, народнае вучылішча і бібліятэка.

Конкурс эскізных праектаў помніка быў абвешчаны Пастаўскім раённым выканаўчым камітэтам у кастрычніку 2018 года, у ім удзельнічалі восем эскізаў розных аўтараў, а пераможцам быў вызначаны праект скульптара Аляксандра Фінскага, які вядомы, між іншага, такімі работамі, як мініскія мемарыялы “Яма”, “Нулявы кіламетр” і іншыя. Архітэктарам і аўтарам праекта добраўпарадкавання прылеглай тэрыторыі выступіў Арман Сардарав. Вартасць праекта складала 91,7 тысяч рублёў, з якіх 30,7 тысяч склалі бюджэтных сродкі, а рэшта была атрыманая ў выніку суботніцаў.

Асноўная частка мерапрыемстваў, прысвечаных 610-годдзю Паставаў, адбылася ўлетку, між іншага, падчас 30-га Міжнароднага фестывалю народнай музыкі і песні “Звіняць цымбалы і гармонік”, а ўрачыстае адкрыццё помніка Антонію Тызенгаўзу зрабілася выдатным фінальным акордам напрыканцы года.

На цырымоніі ўрачыстага адкрыцця, распачатай літаратурна-тэатральным прадстаўленнем, выступілі з вітальнымі словамі аўтары помніка і прадстаўнікі мясцовай улады, а таксама адбылося ўзнагароджанне заслужаных працаўнікоў памятнымі знакамі за значны асабісты ўнёсак у развіццё культуры Пастаўшчыны. У пастаўскім краязнаўчым музеі тым часам адбываецца выстава “Спадчына роду Тызенгаўзаў-Пшаздзецкіх”, якая была прапанаваная ўвазе ўдзельнікам цырымоніі.

На доме, у якім жыў пісьменнік, усталяюць мемарыяльную дошку. Пра запланаванае з'яўленне памятнага знака, прысвечанага беларускаму класіку, распавёў дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Міхаіл Рыбакоў. Гэта адбылося падчас адкрыцця літаратурна-дакументальнай экспазіцыі “Васіль Быкаў: доўгая дарога дадому”, якая пачала сваю работу ў Беларускім дзяржаўным музей-гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

— Дагэтуль у Мінску не было мемарыяльных дошак, прысвечаных Васілю Быкаву, — адзначае Міхаіл Рыбакоў. — Таму радасна, што атрыманы дазвол Міністэрства культуры і Мінгарвыканкама на ўсталяванне мемарыяльнай дошкі на доме, у якім жыў Васіль Быкаў. Памятны знак з'явіцца на вуліцы Максіма Танка, 10. У тым доме і па сёння жыве ўдава пісьменніка. Бліжэйшым часам будзе абвешчаны конкурс на

Васіль Быкаў. Дома

наілепшы эскіз — і абраны адзін з прапанаваных твораў. Дарэчы, фундуец з'яўленне дошкі беларусы замежжа, кур'еры праект Аляксандр Салета. Калі ўсё будзе ісці сваёй чаргой, то мемарыяльны знак мы зможам убачыць ужо ў лютым. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры пры падтрымцы Мінгарвыканкама і ўдзеле Саюза пісьменнікаў Беларусі выступае прадстаўніком беларусаў замежжа ў гэтым праекце на тэрыторыі нашай краіны. Адным з тых, хто асабіста ведаў Васіля Быкава пры жыцці, з'яўляецца **доктар філалагічных навук, прафесар Вячаслаў Рагоўша**. Ён прыгадаў свае

Як мы ўжо інфармавалі, 19 снежня ў Мірскім замку адбылося ўрачыстае адкрыццё міжнароднай выставы гістарычных карт “Аб'ядноўваючы прастору і час: беларускія землі на картах XVI—XVIII стст.”, якая з'яўляецца сумесным праектам Музея “Замкавы комплекс “Мір”, Нацыянальнага музея гістарычных карт і кнігі (Румынія), Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж”, Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і калекцыянера Ігара Сурмачэўскага. Выстава праводзіцца ў рамках праекта па расшырэнні прафесійных кантактаў паміж грамадзянамі Беларусі і Еўрапейскага Саюза Most і пры падтрымцы пасольства Рэспублікі Беларусь у Румыніі.

Удзельніцы ансамбля “Пастараль” ля карты Томаша Макоўскага.

Антон РУДАК

З вітальнымі словамі выступіў дырэктар “Замкавага комплексу “Мір” Аляксандр Лойка. Адмыслова для выставы быў набыты арыгінал карты Вялікага Княства Літоўскага 1631 года, які знаходзіўся ў калекцыі Ігара Сурмачэўскага. Карта была выкананая слаўным картографам Томашам Макоўскім на замову Мікалая Радзівіла Сіроткі. Як адзначыла малодшы навуковы супрацоўнік музея “Замкавы комплекс “Мір” Вераніка Красоўская, агулам на выставе прадстаўлены тры дзясяткі гістарычных карт — як арыгіналаў, так і копіі.

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Рэспублікі Беларусь у Румыніі Андрэй Грынкевіч падкрэсліў, што гэтая выстава закладае пачатак для многіх праектаў, якія дазваляць грамадзянам Румыніі і Беларусі даведацца больш пра агульныя старонкі гісторыі гэтых народаў.

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Румыніі ў Рэспубліцы Беларусь Вячэслаў Рагоўша.

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Румыніі ў Рэспубліцы Беларусь Вячэслаў Рагоўша адзначыў, што Мірскі замак для яго з'яўляецца сімвалам еўрапейскасці і гістарычнай спадчыны Беларусі, і таму яму прыемна ўпершыню быць тут не проста госцем, а адкрываць выставу, якая з'яўляецца плёнам беларуска-румынскага супрацоўніцтва. Як паведаміў дыпламат, картаграфічная спадчына, між іншага, сведчыць, што Вялікае Княства Літоўскае гэты час было суседдам Румыніі, а значыць, між нашымі дзяржавамі адбывалася супрацоўніцтва і абмен, у тым ліку, і элітамі. У сувязі з гэтым Вячэслаў Рагоўша падкрэсліў важнасць і сучаснага міжнароднага супрацоўніцтва нашых краін.

Вучоны сакратар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” Уладзімір Каралёнак выказаў спадзею, што Мірскі і Нясвіжскі замкі стануць важнымі месцамі, дзе беларуская культура і спадчына будуць шырока прадстаўлены для турыстаў.

Дырэктар Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Груша адзначыў, што, разглядаючы старыя карты, мы бачым не толькі рэальную карціну свету, але і знаёмімся са светапоглядам аўтараў старажытных карт, які розніцца ад сучаснага.

Падчас урачыстага адкрыцця выставы перад гасямі выступілі заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь ансамбль старадаўняй музыкі “Пастараль” з горада Дзяржынск і мастачка санд-арту Аляксандра Канафальска.

На выставе прадстаўлены карты XVI — XVIII стагоддзяў, а таксама іх копіі. Між іншага, тут можна пабачыць работы такіх вядомых майстроў, як Герард Меркатар, Лангенес Бар-ронт, Бергшэ Пётрус і іншыя. Акрамя карт, наведвальнікі выставы могуць пабачыць прадметы, звязаныя з картаграфіяй — кампасы, тэадаліты і іншыя палобныя прылады. Выстава працягнецца да 29 сакавіка 2020 года.

сьменніка — у той самы дом на вуліцы Максіма Танка:

— Калі мы з перакладчыцай Таццянай Кабрэўскай зацікавіліся перастарэнем аднаго з яго твораў на Украінскай мове, Васіль Уладзіміравіч запрасіў нас да сябе ў новую кватэру. Але там ужо стаялі паліцы з кнігамі, меліся партрэты Караткевіча, Барадуліна. Нічога шыкоўнага не было, можа быць, з'явілася хіба паэзія...

Даследчык дадае, што пры жыцці не ўсе творы пісьменніка друкаваліся лёгка, не ўсе праходзілі праз вушка тагачаснай цензуры. Складаны лёс напатак твор “Мёртвым не баліць” — два дзясяткі гадоў ён не мог выйсці да шырокага чытача, але нарэшце быў апублікаваны ў 1989 годзе.

Яшчэ адзін цікавы факт з жыцця класіка беларускай літаратуры — гэта тое, што ён даволі шмат маляваў. — У экспазіцыі “Васіль Быкаў: доўгая дарога дадому” можна убачыць не толькі кнігі, фотаздымкі, але і змешчаныя на банерах мастацкія выявы — гэта графіка Васіля Быкава, — распавяла **загледчык навукова-экспазіцыйнага аддзела Дзяржаўнага музея**

гісторыі беларускай літаратуры **Вольга Гулева**. — Ён не завяршыў вучобу ў мастацкай вучэльні — так склаліся абставіны. Але маляваў усё сваё жыццё. Цяпер у яго ўдава Ірына Міхайлаўна знаходзіцца дзясяткі напатак — ён маляваў многія галы, бышам ствараў дзённікі.

У экспазіцыі, што разгарнулася ў музеі Вялікай Айчыннай вайны, можна убачыць фотаздымкі пісьменніка розных гадоў, у тым ліку з сябрамі-калегамі — з Максімам Танкам, Іванам Чыгрынавым, Піменам Панчанкам. Прадстаўлены і фотаздымкі з кінастужак, знятых на “Беларусьфільме” па творах Васіля Быкава. Гэта “Трэцяя ракета”, “Знак бяды”, “Альпійская балада”, “Воўчая зграя” і іншыя.

— Напатакчы ён не вельмі ахвотна ўспрыняў ідэю паставіць балет па “Альпійскай баладзе”, — дадае Вольга Гулева. — Пакуль Раіса Чарахоўская (аўтар лібрэта) асабіста не прыехала да яго і не ўтаварыла. Паэзія Быкаў быў вельмі запалены балетам, а кампазітар Яўген Глебаў стаў адным з яго сяброў.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ
Фота аўтара

Працягваем публікацыю цыкла матэрыялаў кінарэжысёра Уладзіміра Арлова, прысвечаную 95-гадовай гісторыі беларускага кіно. Дата адзначалася шырокай грамадска-ю праз увесь 2019-ы.

(Працяг Пачатак у №№ 43 — 51, 2019-га.)

Для новай кінастудыі выдзелілі вялікую тэрыторыю паміж паркам Чалюскінцаў і абсерваторыяй. Закладваюцца падмуркі пад будынку адміністрацыйнага корпуса, пад склады касцюмаў, рэжысура, мэблі, зброі, пад цэкі асвятляльнай апаратуры і апрацоўкі стужкі, пад гаражы спецтранспарту і майстэрні. І галоўнае — пад тры здымачныя павільёны рознай плошчы. Аднак увазіны будучы яшчэ няжукта: толькі ў 1960-м. А пакуль ідзе будаўніцтва, студыя па-ранейшаму месціцца ў ЧК — Чырвоным касцёле. Там у адзіным павільёне ставяць невялікія дэкарацыі. Але колькасць карцін расце, і гэтых плошчаў катастрофічна не стае.

ГАДЗІННІК ПОМСТЫ

Таму пакоі жыхароў камунальні для “Нашых суседзяў” будавалі ў спарткомплекс за Домам афіцэраў і ў 100-метровай студыі “А” тэлебачання на Камуністычнай. Мне, памочніку рэжысёра, даводзілася лётаць па ўсім горадзе, збіраючы і суправаджаючы іншагарадніх акцёраў.

А павільёны карціны “Гадзіннік спыніўся апоўначы” і наогул даводзілася будаваць на Алэскай кінастудыі.

Гэты фільм — пра няўхільную кару, якая спасцігла ката беларускага народа Кубэ на нашай зямлі. Сцэнарый і пастаноўка Мікалая Фігуроўскага — дэбют у такім палвойным стане маладога кінематографіста.

У галоўнай ролі — выдатны акцёр Дзмітрый Арлоў, жонкай гаўлійтэра стала Зінаіда Браварская, падполышчыцай, якая падкаліла міну, — Рыта Гладунко, кухаркай Варварай — Лідыя Раўжыца, эсэсаўцам Рыдзілем — Яўген Карнавухаў. Што цікава, гэтым разам масківаным (Козырава, Багалоўбаў, Алоскін) апвядзены ўжо другія ролі — хаця, па шырацы, можна было б наогул без іх абыйсціся.

На Другім Усеаюзным кінафестывалі фільм атрымаў

Рывок з нізкага старту

дыплом і прэмію. У дадатак першая прэмія дасталася і маладой Рыце Гладунко.

Дзясяткі два гадоў таму нашы дакументалісты адшукалі ў Германіі ўдаву забітага ў Мінску Кубэ. Вельмі старая жанчына ўзгадала балесныя дні яе падзеі 1943 года і толькі папракнула нашых кіношнікцаў: “Я вас даўно чакала. Што ж вы так доўга збіраліся?”

Да тэмы помсты захопнікам кінематограф вернецца праз шмат гадоў, калі будзе зняты гістарычны серыял “Паляванне на гаўлійтэра”.

ПАЛІТЫЧНЫ ВЕСТЭРН

З-за недахопу павільёнай плошчы карціна “Чырвонае лісце” амаль цалкам здымалася ў Вільні і Ленінградзе.

Па традыцыі, якая складалася некалькі гадоў, у Корш-Сабліна пасля няўдалай стужкі “Пасялі дзяўчаты лён” гэтым разам павінна было атрымацца. Так і здарылася. Слышны рэжысёр урэшце звярнуўся да беларускіх пісьменнікаў — Аркадзя Куляшова і Айзэка

Чаць мяне са здымачнай групы апошнім — разам з дырктарам Сямёнам Тульманам. Таму ўвесь працэс добра абдуіўся ў маёй памяці і ў паўсотні фотаздымкаў, зробленых апаратам “Зеніт”, які я набыў з першага ж заробку на “Лісіці”.

Памятаю, усенароднага ўлобленца Міхаіла Жарава зацвердзілі на ролю адстаўнога кавалерыста пана Шыпшынскага нават без пробы!

Свецкую “красную кабарэ” Ядзвігу рэжысёр палічыў проб учачы ў Клары Лучко. Але была і немалая праблема: яна казачка, што спявае грудным “народным” голасам. А па ролі — рэстаранная “дзіва”. Раённае гэтай галаваломкі адклілі “на потым”.

Ужо дабудоўвалася на “Ленфільме” вялікая дэкарацыя, блізілася здымка аб’екта “Кабарэ “Жорж” — а ў нас ні песні, ні яе выкаўчы! Нехта з пішчэрскіх калег падказаў, што на леташнім Сусветным фестывалі моладзі і студэнтаў у Маскве бліснула маладая вакалістка Ленінградскага студэнцкага гурта “Дружба”. Прозвішча: Пеха... ці то П’юха... П’еха... Ашшукалі.

Шмат папулярных тады акцёраў спрабаваліся на галоўную ролю — у тым ліку і “навабранец” нашага Рускага тэатра Расціслаў Янкоўскі, які толькі-толькі перабраўся ў Мінск з далёкага Ленінбаду. Але ў фільме яму дасталася адно другасная роля. І ўсё ж гэта — дэбют у кіно, першае “уваходжанне на экран” будучага народнага артыста СССР.

І яшчэ. Лічыцца, што ленінградку Ніну Ургант адкрыў для беларускага кіно Віктар Тураў. Дык не! У якасці дока-

А ён, аказваецца, уступіў у прафесійную гутарку з вершнікамі. Яны потым у мяне пыталіся: “Скуль ён так дасканала ведае сістэму сяджання, схему выпражы?” Давялося патлумачыць, што беларускі рэжысёр у мінулым быў кавалерыстам 1-й Коннай Арміі Будзёнага! Магчыма, у “трывожнай маладосці” Корш, махаючы шабляй, ганяў тых, нашым гэтыя коннікі цяпер у нашым фільме ігралі.

Пачалі здымаць натуру ў Вільні ў канцы жніўня, калі лісце яшчэ было зялёным. Тады

“Матор! Пайшлі дэманстранты!” — крычыць Корш. І неўзабаве выйдзе: усё, знялі! Корш пасміхаўся: у кіно не можа быць безвыходных сітуацый. Гэта — яго школа.

Ён, між іншым, павучаў: “Кінакамеру трэба адчуваць і халоднай, і цёплай!” Значыць, да здымак і пасля — на працягу ўсяго працэсу.

ЦЕРАСПАЛОСІЦА КОРША

Ужо па вяртанні ў Мінск прыйшла першая, так званая кантрольная копія фільма.

І некалькі чамусці ў нядзелю, калі ЧК быў пусты — Корш загадаў мне сустрэць некалькі чалавек па маім пропуску. Сустрэў невысокага сіваватага мужчыну з некалькімі спадарожнікамі. Правёў іх у кіназалу. Корш прыкметна хваліўся, сам сеў за мікшаўны пульт. Згасіла святло. Пайшоў фільм. Я прытуліўся на прыступцы каля дзвярэй.

Дзіўна бачыць на экране тое, у арганізацыі чаго прымаў удзел...

Згас кінапрамень, запалілася ў залышы святло.

У сіваватага чалавек — слёзы. Ён усхвалявана дзякаваў Коршу.

І тады я ўрэшце дапаў: дык гэта ж сам Сяргей Прытыцкі! Пратагатып галоўнага героя, які першым учачы фільм разам са сваімі сваякамі!

Гэтым разам прэса не шкадавала дыфірамаваў:

“Ул. Корш-Сабліна, наставіўшы фільм у рамонтна-прыгодніцкім жанры, падкрэсліў сваёй удачай і таленавітай працай, што стварыў не ў жанры, а ў змесце і яго мастацкім выражэнні кінематографічнымі сродкамі”.

“Хвалюючая жывіцёвая праўда, нацыянальны каларыт, які выгодна адбірае фільм ад аднадзеяка”.

А вось меркаванні пісьменнікаў Алеся Звонака і Міколы Хведаровіча:

“Вознікает поэтычэскай образ осені, сімвалам якой і являюцца красныя лісты”.

“Воссоздана романтычная атмосфера рэвалюцыйнага подвигу и создан образ подлинно народного героя”.

Некаторыя рэцэнзіі наўпрост падказвалі рэжысёру, на чым трэба мадываць поспех

“Крепкий, юсти детективный сюжет, полонный в основу серьёзной человеческой драмы, увеличивает интерес и внимание, с которым зритель следит за всеми перипетиями”.

Чаму б яму не ўзяць за аснову тэму “періпетыяў” пры выбары наступнага сцэнарыя? Але не! Спрацавала асабліваць яго творчасці — цераспалосіца “удача — няўдача”.

Удача толькі што была...

Уладзімір АРЛОВ, кінарэжысёр
Фота з архіва аўтара і з Сецева

Працяг — у наступных нумарах “К”.

Леанід Рахленка, Дзмітрый Арлоў (у цэнтры), Яўген Карнавухаў.

Кучара — і атрымаў ад іх свой лепшы ў жыцці сцэнарый. Як вынік — лепшы ў ягонай творчасці фільм.

Сюжэт грунтаваўся на гістарычным матэрыяле: падпольная барацьба ў панскай Польшчы за аб’яднанне Заходняй Беларусі з Усходняй. У аснове — рэальны падзеі (жыццё — найлепшы драматург!). Правобраз Андрэя Мяцельскага — падполышчы, будучы дзяржаўны дзеяч БССР Сяргей Прытыцкі. Правакатар ад яго імя дае паказанні на адкрытым судовым працэсе, а героі, пераапранушыся ў вайскоўца, трапляе ў залу суда і страляе ў правакатара.

Стужка “Чырвонае лісце” было накіравана стаць зазнавальніцкай новага шкванага жанра ў савецкім кіно, які я б назваў “палітычны вестэРН”.

Працаваў на гэтым фільме я пачаў раней за ўсіх — яшчэ нават да падрыхтоўчага перыяду. Дапамагаючы рэжысёру Спішшоўнаму “Нашых суседзяў”, паралельна ўжо выконваў і заданні Корша. А адлі-

Расціслаў Янкоўскі і Ніна Ургант.

Міхаіл Жараў і Клара Лучко.

фарбапультам перафарбоўвалі яе ў чырвоны — усё ж назва фільма абавязвае! Урэшце, надыйшла восень, і лісце займела натуральны чырвоны колер. Але затым і ўвогуле апала! Тады ўся здымачная група — у тым ліку і абодва памочнікі рэжысёра: мы з Валерам Рубінчыкам — прывязвалі на аголенай галіны пластыкавыя лісткі. Балазе, прадабчылы рэжысёры вырабілі іх яшчэ ў Мінску. Тады да мяне і дайшла простая мараль: у кіно безвыходных сітуацый не бывае!

Яшчэ адна павучальная гісторыя здарылася ў апошні здымачны дзень на натуре: восень, трапяткое пластыкавае “чырвонае лісце” на галінах, назаўтра пойдзе полем масавая дэманстрацыя... Ды раптам незадача: уначы выпаў першы снег! Думаецца, здымкі сарваліся?

ШКОЛА КАВАЛЕРЫСТА

Натурныя здымкі пад Вільняй. Конныя паліцэйныя гоняць у выправаці ў паргону за галоўным героем. Выстаўлена камера, асляпляюць пражэктары...

Корш недзе ўдалечыні: захраснуў ля коней. Я некалькі разоў падбягаў, запрашаў да камеры: маўлюў, усё гатовыя, пражэктары пераграюцца.

заў змяшчаю яе фота на пробе з Янкоўскім.

Прэтэндэнтаў на ролю Мяцельскага ўсё перабіралі і перабіралі. Сцэнарыйст Аркадзь Куляшоў настойліва прапаноўваў запрасіць артыста з латышскай карціны “Сын рыбака”. Урэшце, да яго прыслухаліся. Эдуард Павуляк прыехаў, выдатна сыграў, усіх захаваў у сябе — і яго зацвердзілі.

ШКОЛА КАВАЛЕРЫСТА

Натурныя здымкі пад Вільняй. Конныя паліцэйныя гоняць у выправаці ў паргону за галоўным героем. Выстаўлена камера, асляпляюць пражэктары...

Корш недзе ўдалечыні: захраснуў ля коней. Я некалькі разоў падбягаў, запрашаў да камеры: маўлюў, усё гатовыя, пражэктары пераграюцца.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Новы раздзел — "Сусвет Язэпа Драздовіча".

Выставы:

- Выставачны праект Зоі Літвінайвай "Знакі творчай волі" — да 19 студзеня.
- Выстава акаварэльных твораў Уладзіміра Рынкевіча "Зямное і нябеснае" — да 12 студзеня.
- Выстава "Аман: жамчужына Усходу. Рамесная спадчына" з калекцыі Нацыянальнага музея Султанага Аман — да 19 студзеня.
- Выстава "Шрага Царфін. Рух да святла" — да 19 лютага.

■ Выстава "Заўсёды гатовы, храбрэстуючы..." Мастак і вобраз Прорысі і абразы XVIII — XIX стст. — да 1 лютага.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛЮВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенці Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
- Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломалляценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".

У МОНАХ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МІЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"

Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Праспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.

Праспект Пераможцаў, 5.

Вуліца Рабкораўская, 17.

Праспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

- Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шасць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча VKL3D.
- Акцыя "Воляе п'яніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- Выстава "Усход — Запад" (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Карскавых — да 12 студзеня).
- Навагодні выставачны праект "Музей ёлчаных цацак" — да 20 студзеня.
- Выстава мастака-пастаноўчыка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Іллі Падкалаева "ХРАНАТОП 2.1... Прастора/час 2.1." (у галерэі музея).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Стараўленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава "Час казак" (прадстаўлены аўтарскія лялькі, вырабы з яльца, арт-аб'екты, графіка і шмат іншага) — да 2 лютага.

Майстар-класы:

- Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сярдлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".

- Выстава фатаграфій вядомага ўкраінскага аўтара Аляксандра Прымака "Святло" — да 2 лютага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сяр. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Час гарбаты" з фондаў музея — да 20 студзеня.
- Выстава "Дзівы антычных цывілізацый" — да 15 студзеня.
- Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках. Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзях) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Андрэй Галанаў.
- 13 — Вялікі навагодні баль. Дырыжоры — Андрэй Галанаў, Іван Касцяхан, Алег Лясун. Пачатак у 20.30.
- 15 — "Жызэль, або Вілісы" (балет у 2-х дзях)

А.Адана. Дырыжор — Мікалай Калядка.

- 16 — "Тоска" (опера ў 3-х дзях) Дж.Пучыні. У партыі Каварадосі — Вічэнца Кантсанца (Італія). Дырыжор — Джанлука Марчана (Італія).
- 18 — "Ганна Карэніна" (балет у 2-х дзях на музыку П.Чайкоўскага). Дырыжор — Андрэй Галанаў. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІЎ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.

- 11 — "Гэта ўсё яна" (драма) А.Іванова.

Вул. Гейсіка, 1.

- Выстава работ Анатоля Ляцко "3 любоўю да пейзажу" — да 18 лютага.

Ратуша:

г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квест "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародная выстава гістарычных карт "Аб'ядноўваючы прастору і час" — да 29 сакавіка.
- Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях прас стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гошці да Пана Кяханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
- Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дзяці "Інтрыгі Кундона".
- Музейныя камунікатывныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
- Квест "Белы слон".
- Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялення.
- Музейная фоталпяцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

- Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
- Тэматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
- Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песнера".
- Акцыі: "Самы лепшы дзень"
- 12 — "Білет на брэскі цягнік" (тропіл у адной дзеі) В. Каралёва. Прэм'ера.
- 14 — "Сірожа" (жыццё ў дзвюх эпохах) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
- 15 — "Шлюб з ветрам" (песня ў адной дзеі) Я.Карняга, К.Аверкавай. Прэм'ера.
- 16 — "Пакуты ад здаровага сэнсу" (камічная прыпавесць) С.Рубэ.
- 17 — "Бетон" (візуальная паэзія) Я.Карняга.
- 18 — "А ці будзе заўтра" ("7 дзён без антракту") Д.Багаслаўскага.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:

- "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў. Гароды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічны артфакты ў XII — XIX стст.".
- Рэдка гагарамы з серыі "Скарбы Зямлі Беларускай" — да 12 студзеня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сні і вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужовага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

(дзень нараджэння ў музеі).

- Віншаванне ад музея, фотасесія; "У дзень вясяля ў яго музей"
- "Калядная ялінка ў Доме Коласа" — да 15 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

- Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу" (візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).

■ Выстава "Чароўны свет выштых карцін" — да 2 лютага.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
- "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
- Выстава "Дамскія штучкі" — да 20 студзеня.
- Выстава сучаснага мастацтва "Мінск — Парыж" — да 19 студзеня.
- Выстава "Пекін вачыма фатографу з Беларусі" — з 15 студзеня да 2 лютага.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:

- "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў. Гароды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічны артфакты ў XII — XIX стст.".
- Рэдка гагарамы з серыі "Скарбы Зямлі Беларускай" — да 12 студзеня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сні і вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужовага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

■ Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распаўняюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.

ФЛГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- Выстава ўдзельнікаў і сяброў фотаклуба "Мінск" "Нагнальняная фатаграфія" — да 12 студзеня.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
- Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
- Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Арт-праект "Адвечная прыгажосць" — да 18 студзеня.